

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN GENÇLERDE
FLÖRTTE ŞİDDET

Alime KAYA SAKARYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN

Konya - 2013

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı

Alime KAYA SAKARYA

Numarası

088301051006

Ana Bilim / Bilim Dalı

Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Programı

Tezli Yüksek Lisans

Doktora

Tezin Adı

Üniversitede Çıranım Gören Gençlerde Flörtle Sıdket

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Alime KAYA SAKARYA		
	Numarası	088301051006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN		
Tezin Adı	Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Siddet			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr.	Nurten SARGIN	
Yrd. Doç. Dr.	Erkan EFİLİTİ	
Prof. Dr.	Öner İBE	

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim başlangıcından itibaren her aşamada beni güdüleyen, tecrübe ve bilgilerini benimle paylaşan, azmine ve disiplinli çalışmasına hayran olduğum sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN' a ilgi ve desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitiminde tanıştığım, bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım bölüm hocalarıma göstermiş oldukları sıcak ilgiden dolayı ayrı ayrı teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimime başlamamda ve akademik anlamda kendimi geliştirmem konusunda beni sürekli güdüleyen, bu anlamda bana ışık tutan, değerli bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, sabır ve hoşgörüsüyle yaklaşan değerli lisans hocam Yrd. Doç. Dr. Hikmet YAZICI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde anketin uygulanması aşamasında yardım ve desteklerini esirgemeyen araştırma görevlisi arkadaşlara çok teşekkür ederim. Tezimle ilgili yardımlarından dolayı müdür yardımcım Abdullah BULUT, sevgili arkadaşlarım Müzeyyen AYKUT ve Fatma GENCER' e ve tezimi bitirmem konusunda beni destekleyen ev arkadaşım Asena KELEŞ' e teşekkür ederim.

Kendisiyle tanıştığım günden beri iyi ki varsın dediğim, bana sevgiyle yaklaşan, sıkıntılı anlarımda beni destekleyen, tezimi bitirmem konusunda beni motive eden, bu aşamada bana yardımcı olan eşim Hamza Ali SAKARYA' ya her şey için çok teşekkür ederim.

Kendimi onların yanındayken mutlu ve huzurlu hissettiğim, iyi ki onlar benim anne-babam dediğim, her zaman böyle bir aileye sahip olduğum için şükrettiğim, fedakârlığın ne olduğunu onlarda gördüğüm, tüm yaşamım boyunca maddi-manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, çok sevdiğim değerli varlıklarım babam Ömer, annem Meryem ve biricik kardeşim Tuğba' ya teşekkürlerimi sunarım.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Alime KAYA SAKARYA
Numarası	088301051006
Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN
Tezin Adı	Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversitede öğrenim gören gençlerde flörtte şiddetin kabul durumunu fakülte, cinsiyet, sınıf, yaş grubu, yerleşim yeri, aile gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, karşı cinsten arkadaşı olup olmama durumuna göre incelemektir.

Araştırma Konya İli Selçuk Üniversitesi' ndeki Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Mühendislik/Mimarlık Fakültesi, Eğitim Fakültesi' ndeki 1, 2, 3. Sınıflarında eğitim gören 679' u kız, 427' si erkek olmak üzere toplam 1106 ergen ile yapılmıştır. Araştırmada, ergenlerin flörtte şiddeti kabul durumunu belirlemek için Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenler ise araştırmacı tarafından hazırlanan ve ergenlerin kişisel niteliklerini kapsayan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Yapılan uygulama sonucunda kişisel bilgi formunda yer alan sorular, ergenlerin çiftler arası flörtte şiddeti kabul durumu, frekans ve yüzde dağılımları tablolar halinde sunulmuştur. Veriler namparametrik teknikler olan Kruskal Wallis, Mann – Whitney U Testi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda ergenlerin flörtte şiddeti kabul durumunun Mühendislik / Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin Edebiyat Fakültesi öğrencilerine göre yüksek düzeyde olduğu, erkek ergenlerin kız ergenlere, köyde yaşayanların ilde yaşayanlara, aile gelir düzeyi 500 TL' nin altında olanların aile gelir düzeyi orta ve yüksek seviyede olanlara göre, anne - baba eğitim düzeyi düşük olanların anne – baba eğitim düzeyi yüksek olanlara göre çiftler arası şiddeti daha fazla kabul ettikleri bulunmuştur. Sınıf, karşı cinsten arkadaşı olup olmaması ile çiftler arası şiddeti kabullenme arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Ergen, Flört, Flört Şiddeti.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Alime KAYA SAKARYA		
	Numarası	088301051006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN		
Tezin İngilizce Adı		Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet		

ABSTRACT

The aim of this research is to analyse the acceptance status of dating violence over young people studying at university considering faculty, sex, age group, family income level, mother educational level, father educational level, settlement and if they have a partner or not.

The research has been done with 1106 adolescents, 679 girl and 427 boy, among Engineering/Architecture Faculty, Science Faculty, Literature Faculty and Education Faculty. The ACVS (The Adaptaion of Acceptance of Coupla Violence Scale) method is used to determine the acceptance of dating violence over adolescents in this research. All the variables used in this research were taken from the “Personal Information Form” which has done by researcher and includes the adolescents personal characteristics. Questions in personal information form, the acceptance of violence among adolescent couples, frequency and percentage distribution has been presented in a tabular form. Data has been analysed with nonparametric technics namely Kruskal Wallis, Mann-Whitney U Test.

According to the research results it is found that the acceptance of dating violence among Engineering/Architecture faculty students is much more then Literature faculty; boy adolescents, compared to girls are accepting dating violence more. It is also found that the students who are living in village are accepting dating violence more than the ones living in town and the family income level under 500 TL compared to upper income level family and parents lower educational level are accepting the teen violence more than the ones whose parents have upper educational level. There is no meaningful difference found between the acceptance of dating violence between couples or having a partner from the opposite sex.

Key Words : Adolescent, Dating, Dating Violence.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi	6
1.3.Alt Problemler	6
1.4.Vasayımlar.....	7
1.5.Sınırlılıklar.....	7
1.6.Araştırmanın Önemi	7
1.7.Tanımlar	8
BÖLÜM 2	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Kavram Olarak Şiddet.....	9
2.1.1. Şiddetin Nedenleri.....	12
2.1.1.1. Biyolojik Faktörler	12
2.1.1.2. Psikolojik Faktörler	13
2.1.1.3. Sosyo-Ekonomik Faktörler.....	13
2.1.1.4. Diğer Faktörler	13
2.1.2. Şiddetin Türleri.....	16
2.1.2.1. Fiziksel Şiddet	16

2.1.2.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet.....	16
2.1.2.3. Sözel Şiddet.....	16
2.1.2.4. Cinsel Şiddet.....	16
2.1.3. Şiddetin Kuramsal Temelleri.....	17
2.1.3.1. Psikanalitik Kuram.....	17
2.1.3.2. Engellenme-Saldırganlık Kuramı.....	18
2.1.3.3. Biyolojik Kuram.....	19
2.1.3.4. Bilişsel Yaklaşım.....	21
2.1.3.5. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	21
2.2. Birlikte Çıkma ya da Flört Etme.....	23
2.3. Gelişim Kuramlarında Flörtün Ele Alınışı.....	30
2.3.1. Erikson' un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	30
2.3.2. Sullivan' ın Kişiler Arası Gelişim Kuramı.....	32
2.4. Ergenlerin Flört İlişkilerinde Şiddet.....	36
2.5. İlgili Araştırmalar.....	38
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	38
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	43
BÖLÜM 3.....	52
YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırmanın Modeli.....	52
3.2. Evren ve Örneklem.....	52
3.3. Veri Toplama Araçları.....	54
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	54
3.3.2. Anket.....	55
3.4. Verilerin Toplanması.....	56
3.5. Verilerin Analizi.....	56
BÖLÜM 4.....	58
BULGULAR.....	58
4.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabullenme Durumuna Yönelik Tutumlarının Genel Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	58

4.2.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	60
4.2.2. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	61
4.2.3. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Sınıflarına Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	62
4.2.4. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	62
4.2.5. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular.....	63
4.2.6. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular.....	64
4.2.7. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular.....	66
4.2.8. Ergenlerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmama Durumuna Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular.....	67
BÖLÜM 5	68
TARTIŞMA VE YORUM	68
5.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması	68
5.2. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması	69
5.3. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması	71
5.4. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması	71
5.5. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması.....	72
BÖLÜM 6	74
SONUÇ VE ÖNERİLER	74
6.1. Sonuçlar.....	74
6.2. Öneriler.....	75
KAYNAKÇA.....	77
EKLER	87

EK-1: Kişisel Bilgi Formu	88
EK-2: Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ)	89
EK-3: Anket İzin Dilekçe Formu	90
Özgeçmiş	91

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Numarası</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: Erikson' a Göre Normal Gelişimin Sekiz Evresi	31
Tablo 2: Sullivan' ın Gelişim Evreleri ve Kişisel Gereksinimler	33
Tablo 3: Sullivan' ın Gelişimsel Evreleri ve Etkili Olan Kişi ya da Gruplar	34
Tablo 4: Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Öğrencilerin Demografik Değişkenlerine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları	53
Tablo 5: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabullenme Durumuna Katılım Düzeyleri n, \bar{X} , Ss Sonuçları	59
Tablo 6: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	60
Tablo 7: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	61
Tablo 8: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Sınıflarına Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	62
Tablo 9: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	63
Tablo 10: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	64
Tablo 11: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	65
Tablo 12: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	66
Tablo 13: Ergenlerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmama Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular	67

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar, araştırmanın önemi ve tanımlar üzerinde durulacaktır.

1.1. Problem Durumu

Şiddet, sertlik, zorluk ve hız olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1969). Kavram olarak şiddet, kişi ya da nesnelere farklı şekillerde zarar vermeyi kapsayan güçlü, kontrolsüz, aniden, aşırı ve amaçsız olabilen toplu ya da bireysel olarak görülebilen bir olgudur (Yıldırım, 1998).

Şiddet olağanlaşan bir olgu olmakla birlikte, gün geçtikçe yaygınlaşmakta, günlük yaşamın bir parçası haline gelmektedir. Dolayısıyla uygar ve normal insan da şiddet ve saldırganlığa karşı duyarsızlaşmakta ve bunları benimsemektedir (Alkan, 1983).

Çağdaşlaşma düzeyinin artmasıyla birlikte bu duyarsızlıkta artmaktadır. İnsanların birbirlerini baskı altına alma isteği, hükmetme eğilimi, saldırganlık duyguları ve öldürme arzusu gittikçe artmaktadır. Bu tür duyguların ortaya çıkmasında ve pekişmesinde kitle iletişim araçları etkilidir. Kitle iletişim araçları devamlılıklarını sağlayabilmek için şiddeti heyecan verici bir olay olarak sürekli bir şekilde kitlelere yansıtmaktadır (Michoud, 1991).

Çok türlü ve boyutlu olmakla birlikte saldırganlığı da kapsayan şiddet saldırgan, zorlayıcı ve tecavüzkar davranışların bir bütünüdür. Ayrıca baskı ve egemenlik kurmayı amaçlayan kişiye zarar verici her türlü davranışla birlikte sözel ve sözel olmayan sembolleri de kapsamaktadır (Uçar, 2003).

Şiddet (violence) Fransızca' da bir kişiye güç ya da baskı uygulayarak istediği bir şeyi yapmak veya yaptırmak olarak ifade edilir. Şiddet eylemleri kapsamında zorlama, saldırı, bedensel veya psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve

yaralama olayları yer almaktadır. Başkasına tehdit oluşturma ve insana fiziksel ve ruhsal zarar veren her türlü davranış şiddet olarak belirtilebilir (Kocacık, 2004).

Şiddet, bastırılmış bir davranış biçimi olarak insan doğasında varlığını gösteren olgu olmakla birlikte aynı zamanda sertlik, sert, katı davranış, azarlama ve cezalandırma; inandırma veya anlaşmaya gitme yerine kaba kuvvet kullanma, insanın psikolojik, fiziksel, ahlaki bütünlüğüne zarar veren eylemlerdir (İlde, 2002; Aktaran: Karakaya, 2008).

Şiddet kavramıyla ilgili kesin bir tanım bulmak güç olmakla birlikte farklı yaklaşımları değerlendirerek şiddet şu şekilde ifade edilebilir: Karşılıklı ilişkilerin olduğu bir ortamda taraflardan biri, bir veya birkaçının bedensel, ahlaki veya manevi bütünlüğüne, mallarına simgesel, sembolik ve kültürel değerlerine zarar verecek boyutta davranması şiddetin varlığını ortaya koyar (Balcıoğlu, 2001).

Şiddetin temelinde yer alan saldırganlık güdüsü farklı şekillerde ortaya çıkabilen bir davranıştır. Saldırganlığın temelinde ve gelişiminde ne tür kişilik özelliklerinin, ne tür toplumsal ve çevresel faktörlerle etkileşime girdiğini incelemek zordur. Fakat diğer tüm insan davranışlarında olduğu gibi, insandaki saldırganlık ve bunun şiddete dönüşmesi, kişinin psikolojik ve toplumsal gelişiminin, nörolojik ve hormonal yapısının etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır (Lorenz, 1996; Aktaran: Yatmaz, 2009).

Yapılan çalışmalar saldırganlığın engellenme ile ilişkili olduğunu göstermekle birlikte bireyler engellenmeye karşı farklı tepkiler gösterebilirler. Bazıları yardım ve destek ararken bazıları da engellenmenin kaynağından uzaklaşabilir. Saldırganlık çok farklı uyarıcılara gösterilen bir davranış olmanın yanında saldırganlığı artıran birçok fiziksel, çevresel etken de vardır. Şiddete tanıklık etme, sık sık engellenme durumu ile karşılaşma, saldırganlığın ortaya çıkmasında etkili olan nedenler arasındadır. Mesela, aile içinde şiddete tanıklık eden çocuklar saldırgan davranışları öğrenerek bunları kendi amaçları doğrultusunda kullanabilirler. Azarlanan, dövülen, cezalandırılan bir çocuk kendisini değersiz hisseder. Kendini değersiz hissetmese bile başkalarına saldırgan davranışlarda bulunma eğilimi artabilir. Uygun bir şekilde

öfkelerini yönlendiremeyen bireylerin kendini değersiz hissetmesi, saldırganlığı ortaya çıkarabilir. Çocuklara yaşamın erken dönemlerinde öfkelerini kontrol edebilmenin öğretilmesi saldırganlığın önlenmesinde etkili olabilmektedir (Yatmaz, 2009, s. 29).

Yapılan çalışmalarda insanda ve neredeyse bütün hayvan türlerinde türün erkek üyelerinin dişilere göre daha saldırgan olduğu bulunmuştur. Hem insan hem de hayvanlarda erkek türlerinde bulunan androjen hormonunun saldırganlığı etkileyen bir faktör olduğu görülmüştür. Yarışma etkinlikleri, aşırı alıştırma ve motivasyon, provakatif filmler izletme gibi kaynaklardan beslenen artmış uyarılmışlık halinin saldırganlığı arttırdığı bazı araştırmalarca ortaya konulmuştur. Ayrıca alkol, ilaç, uyuşturucu kullanımı ile saldırganlık arasında bir ilişki olduğu bulunmuş, önceki cümlelerde söz edilen değişkenlerle birlikte birçok faktörün kişilik bozukluklarına sebep olduğu, bunun yanında da kişilik bozukluklarının ise saldırganlık ve şiddet eğilimlerini hızlandırdığı rapor edilmiştir. Mesela hızlı göç, çarpık kentleşme ve bunların getirdiği işsizlik ve maddi yaşam koşullarının zorlaşması, insanları şiddete eğilimli hale getirmektedir (Köknel, 1996, s. 175).

Şiddet ve saldırganlık birbirinden farklı birer olgu olarak değerlendirilse de yapılan çalışmalarda şiddet ve saldırganlığın birbirlerinden bağımsız kavramlar olmadığı görülür. İnsanda doğal olarak varlığı kabul edilen şiddet, saldırganlık eğiliminin bireysel ya da toplumsal boyutta fakat diğerine zarar verecek şekilde dışa vurulması, yansıtılması olarak ifade edilir (Ayan, 2007).

İnsanlık tarihi boyunca insanlığın gündeminden hiç eksik olmayan şiddet bazen problemlerin çözümü için bir araç olarak kullanılmış bazen de toplumlar için büyük bir sorun olmuştur. Çeşitli sorunların sebebi ya da sonucu olarak gelişen sosyal bir durum ve acı gerçek olan şiddet günümüzde artan etkisiyle birçok sosyal bilimcinin araştırma konusunu oluşturmaktadır. Şiddet davranışı karşısında sadece fiziksel şiddet değil, sözel ve psikolojik tacizi de kapsayan davranışlar yanında birine bilerek rahatsızlık veya psikolojik olarak zarar vermekte yer almaktadır. Bunlardan yola çıkarak şiddeti güç ve baskı kullanarak insanların bedensel veya ruhsal yönden zarar görmelerine sebep olan hareketlerin tümü olarak tanımlamak mümkündür (Norşenli, 2009).

İnsan gelişiminin her döneminde şiddet var olmuş ve incelenmiştir. Bu dönemlerden biri olan ergenlik; çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan bir dönemdir. Hızlı fizyolojik ve psikolojik gelişimle birlikte ailenin etki alanından çıkarak yaşlıların etki alanına girmesi bu dönemin önemli değişiklikleri arasında yer almaktadır. Bu değişiklikler sigara, alkol, cinsellik gibi deneyimleri beraberinde getirir. Bu deneyimler yetişkin hayatının özelliklerini tanımanın yanında ebeveynlerin ve yaşlıların tepkisini ölçmek içindir. Bu dönem olumlu ve olumsuz dış etkilere karşı açıktır (Baltaş, 1990).

18-20 yaşındaki sevgi ve saygıya dayalı bir aile ortamı içinde yaşayan gençler ile bu tür şeylerden mahrum kalan ve sürekli reddedilen, ihtiyaçları önemsenmeyen gençler arasındaki davranışsal farklar üzerinde çalışmalar yapılmış ve sevgi, saygıya dayalı bir aile ortamı içinde yetişen gençlerin sosyal ilişkilerinde başarılı, özgür bireyler oldukları gözlemlenirken, diğer gençlerin asosyal, kendilerine fiziksel zarar veren ve çevresine karşı saldırgan olan bireyler oldukları tespit edilmiştir (Öztürk, 1990).

Ergen gelişim süresi boyunca kendisini güvende hissetmesini sağlayan birtakım davranışlar gösterir. Zorbalık, sözel ya da fiziksel şiddet gibi şiddetin değişik biçimlerinden birisi bu davranışlardan bazıları olabilir. Ergenin başvurduğu çeşitli şiddet biçimlerinin altında yatan sebepleri anlayabilmek için, ergenlik döneminde gösterilen şiddet davranışlarını incelemek gerekir (Williams & Myers, 2004; Aktaran: Çetin, 2004).

Ergenin şiddet davranışı göstermesinde risk etkenleri farklılık göstermekle birlikte yapılan araştırmalar risk etkenlerinin ilk çocukluk yıllarından itibaren ortaya çıkabileceğini ve diğer gelişimsel dönemler içerisinde şiddet davranışlarında bulunma biçiminde ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Yapılan çalışmalarda bireysel etkenler, aile, akran grupları, toplum, okul, medya gibi etkilerin şiddet oluşumunda etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanında şiddet uygulayan ergenler duygusal ve davranışsal problemlerle de yüz yüze kalmaktadırlar (Erçetin, 2006).

Sosyal gelişim açısından önemli bir dönem olan ergenlikteki romantik ilişkiler, son dönemlerde klinik ve gelişimsel araştırmalarda çok boyutlu olarak araştırılmaya başlanmıştır. Yapılan bu çalışmalar, ergenlik romantik ilişkilerinin önemsiz olduğu düşüncelerinin geçersizliğini göstermektedir (Collins, 2003; Aktaran: Kalkan, 2008).

Sorunlarla başa çıkma ve stres azaltma yolu olarak görülen zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlarla karşı karşıya kalan kişinin korku, utanma duygusu ve istismarın normal karşılanabileceği ve hoşgörü gösterilebileceği düşüncesiyle gizlendiği görülmektedir. Yapılan çalışmalar flört ilişkilerinde şiddet ve istismara uğrayan ergenlerde umutsuzluk, depresyon, madde kullanımı, düşük benlik saygısı, silah taşıma, korunmasız cinsel ilişki, intihar düşüncesi, intihara teşebbüs gibi riskli ve sorunlu davranışlara eğilim olduğunu ortaya koymaktadır (Ackard ve ark. 2003, Howard ve ark. 2005, Howard ve ark. 2007, Howard ve Wang 2003, Silverman ve ark. 2001; Aktaran: Kalkan, 2008).

Bir zamanlar sadece fiziksel baskı olarak yorumlanan flörtte şiddet şimdilerde cinsel tecavüz, hatta cinayet gibi çok daha kötü birçok zararı olan davranışlara sebep olabilmektedir. Bu, taraflardan birisinin diğeri üzerinde güç kullanarak kontrolü ele geçirme amacıyla cebri ve çıkarıcı davranışlarını içerir (Powers ve Kerman, 2006).

Son yıllarda flörtte şiddet toplum sağlığında önemli bir problem olarak ortaya çıkmıştır. Ancak günümüze kadar yapılan araştırmalar ergenlerden daha çok yetişkin çiftler ve üniversite öğrencileri ile yapılmıştır. Son zamanlarda yapılan araştırmalara göre lise öğrencileri arasında flörtte şiddet daha öncekilerden çok daha yaygındır ve ciddi gelişimsel sonuçlara sebep olabilmektedir. Ergenler, özellikle bu tür şiddete karşı oldukça savunmasızdırlar, çünkü bu durum sosyal gelişmeyle entegre olan iki durumu engeller. Bunlar; ilgi, alaka kurma ve anlamlı ilişki, kişiler arası yakın arkadaşlık. Fiziksel ve psikolojik olarak deneyim yetersizliği, bağımsızlık isteği ve kendi durumlarında olan diğer benzerlerinden aldıkları güvenden dolayı ergenler yetişkinlere göre daha fazla risk altındadırlar (Callahan, 2003; Aktaran: Powers ve Kerman, 2006). Bu etkenler ergenlerin şiddete karşılık verme yeteneklerini ve girişim yapmalarını sınırlar. Buna ek olarak ergenlik dönemlerinde şiddete maruz

kalan bireyler yetişkin dönemlerinde de çeşitli suçlara meyilli olma riski taşımaktadırlar.

Bazı araştırmacılar psikolojik ve duygusal tacizi tanımlamaları arasına alırken bazıları ise bunu fiziksel şiddetle sınırlandırmaktadır. Hatta cinsel şiddet bu tanımlamaların dışında tutulmaktadır. Bazı çalışmalar sadece tek ve en son ilişkiyi ise uzun dönemli ve birden fazla ilişkiyi göz önünde bulundurmaktadır (Powers ve Kerman, 2006).

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesini ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu nedir sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere yer verilmiştir.

1.3. Alt Problemler

1. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu fakültelere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu cinsiyetlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu yerleşim yerlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu aile gelir düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu anne eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

7. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu baba eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu karşı cinsten arkadaşı olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği,
2. Araştırmada katılımcıların kullanılan kişisel bilgi formu, ölçeğe samimi ve içten cevaplar verdiği varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırma verileri; Konya İli Selçuk Üniversitesi Fen, Edebiyat, Mühendislik/Mimarlık, Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören 1, 2, 3. sınıf öğrencileriyle, Kişisel Bilgi Formu ve Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ)'nden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Önemi

Şiddet olgusu sebebi ne olursa olsun geçmişten günümüze kadar gelmiş olan önemli bir sorundur. Şiddet dendiğinde daha önceleri akla ilk gelen fiziksel şiddet iken, şu an şiddetin farklı türleri ile hayatımızın her alanında karşılaşılabilmektedir.

Ergenlik bir takım bedensel, bilişsel, cinsel, duygusal, sosyal vb. değişikliklerin yaşandığı bir dönem olmakla birlikte bu dönemde karşı cinse olan ilgi ve ilişkilerin ergenin cinsel olgunluk kazanmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Flört ergenin sosyalleşmesine, cinsel kimlik kazanmasına, kişiliğin biçimlenmesine olanak sağlayabilmektedir. Ancak ergen bu flört ilişkilerinde bir takım olumsuzluklar yaşayabilir. Bu olumsuzluklardan biri ergenlerin bu dönemde bazı şiddet durumları yaşamalarıdır. Yaşanan bu şiddet türleri fiziksel, cinsel, sözel vb. olabilmektedir.

Türkiye' de şiddet ile ilgili yapılan çalışmalar fazla olmakla birlikte şiddetin bir türü olan flörtte şiddet ile ilgili çalışmalar çok az sayıdadır. Buna karşılık yurt

dışında flörtte şiddet ile ilgili çalışmaların sayısı oldukça fazladır. Türkiye’ de yapılan çalışmaların ergenlerde flört ilişkileri, flört ilişkilerinde şiddeti ele alan ölçek geliştirme veya uyarılama şeklinde olduğu, ayrıca lise öğrencilerine yönelik yapıldığı ve üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Belli bir yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin de henüz ergen oldukları yapılan tanımlamalardan da göz önünde bulundurularak üniversite öğrencileri ile çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu belirlenerek konu ile ilgili alınabilecek iyileştirme ve tedbirlere olanak sağlaması, ergenlerin karşı cinsle olan ilişkilerinde yaşadıkları sorunlarla başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi, istismar ve şiddete yönelik önlemlerin alınması ve ruh sağlığının korunmasını sağlama çabalarına yönelik iyileştirme ve tedbirlere olanak sağlaması ve konu ile ilgili yapılacak çalışmalara da kaynak olması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.7. Tanımlar

Ergenlik: İnsanda bedence, boyca büyümenin hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızoğlu, 2004).

Şiddet: Fiziksel zarar ve ölümü kapsayacak şekilde kişiye ve başkalarına dönük tehdit veya fiziksel, sözel ve simgesel güçtür (Doğan, 2000).

Flört: İki kişinin evleninceye kadar ya da bu kişilerden birinin veya her ikisinin ilişkiyi bitirmek istemesine kadar sosyal ilişki ve etkinliklere tam ve aşık bir şekilde birlikte katılarak ilişkilerini sürdürmesi olarak tanımlanmaktadır (Stratus, 2004; Aktaran: Sezer, 2008).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, kavram olarak şiddet, şiddetin nedenleri, şiddetin türleri, şiddetin kuramsal temelleri, birlikte çıkma ya da flört etme, gelişim kuramlarında flört, ergenlerin flört ilişkilerinde şiddet, yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kavram Olarak Şiddet

Latince’ de “Violentia” kelimesinden gelen şiddet kelimesi sert ya da acımasız kişilik, güç anlamındadır. “Vis” ile bağlantılı olan bu sözcük “etken, güç, bir cismin gücünü kullanmak, değer, yaşam gücü” anlamlarını kapsamaktadır (Michaud, 1991).

Arapça’ dan Türkçe’ ye geçmiş olan şiddet genel anlamda; insanların psikolojik veya fizyolojik düzeyde zarar görmesinden yaralanmasına ve giderek sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerdir. Diğer bir tanım ise; fiziksel zarar ve ölümü kapsayacak boyutta kişiye veya başkalarına dönük tehdit veya fiziksel, sözel ve simgesel güçtür (Doğan, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddet; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişimde bozukluk veya mahrumiyete yol açan veya yol açma olasılığı yüksek olan kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba veya bir topluma yönelik olarak tehdit ya da fiziksel güç kullanmadır (WHO, 2002).

Şiddet, kişinin bedensel ve/veya ruhsal bütünlüğüne yöneltilmiş zor olarak tanımlanabilir. Michaud (1991)’ un genel kabul gören tanımına göre şiddet, karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu ya da dağınık olarak diğerlerinin veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve kültürel değerlerine oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranmasıdır.

Şiddet, sadece insan vücuduna zarar veren maddi bir saldırı değil, duygusal ve zihinsel açıdan da bireyde tahriplere yol açan etkidir (Kalaycı, 1993). Karşılıklı

ilişkilerin olduğu ortamda taraflardan biri veya birkaçı, doğrudan ya da dolaylı, toplu ya da dağınık olarak diğerlerinin bir ya da birkaçının bedensel bütünlüğüne ya da ahlaki, manevi bütünlüğüne, malına veya simgesel ve kültürel değerlerine hangi ölçüde olursa olsun zarar verecek biçimde davranılması orada şiddetin varlığını gösterir (Michaud, 1991).

“Bir kişinin, diğerinin rıza ve arzusu dışında zor kullanarak onu kendi iradesi altına alması ve bir kişinin bir başkasını yaralamak veya ona zarar vermek amacıyla yaptığı davranış” tanımlamalarında şiddetin fiziksel zararlarına karşılık küçültücü, gülünç duruma düşürücü, ruhsal açıdan zedeleyici gizli ve dolaylı eylemleri de kapsadığı görülmektedir. Şiddet, bu durumda kötülük, baskı, korku, taciz, eziyet gibi sözcüklerle sınıflandırılabilir (Büker ve Kıran, 1999).

Kaskun ve Öztunç (2002) şiddeti; bir nesne ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, yönlendirilişi kişinin istemediği ve o kişiyi tahrik edici, yıpratıcı bir eylemi, bazen de eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği kapsamaktadır şeklinde tanımlamaktadır. Bu durumda fiziksel anlamdaki her türlü saldırı şiddet tanımı arasında yer alırken fiziksel olmayan bazı sözlü davranışlar da bu tanım içine girer.

Çok türlü ve boyutlu olan şiddet kavramı saldırganlığı da kapsar. Saldırganlık, baskı ve egemenlik kurmayı hedefleyen bireye zarar verici her türlü eylemle birlikte sözel ve sözel olmayan sembolleri de kapsayan atılgan, zorlayıcı ve tecavüzkar davranışların tümüdür (Uçar, 2003).

İçli (1995) şiddeti, bir kişinin bir başkasına fiziksel acı vermek veya yaralamak amacıyla yaptığı davranış olarak tanımlamaktadır. Sherrod (1993), bir davranışın şiddet özelliği gösterip göstermediğine karar verirken, o davranışın kasıtlı olması, kötü niyetle yapılmış olması, karşıdaki kişiye zarar vermesi, bireyin davranışının kötü niyetle yapılmış olduğunu düşünmesi gibi farklı açılardan değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Sherrod bir davranışın şiddet olarak kabul edilmesinin sadece bu açıdan değil, sosyo - kültürel ortama da bağlı olabileceğini belirtmiştir (Aktaran; Demir, 1997).

Çağdaş dünyada var olan saldırganlık potansiyelinin savaş hariç; siyasal, cinsel şiddet olaylarındaki artış, aile içi şiddet, uyuşturucu madde kullanımı, çalışma hayatındaki şiddet olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Alkan, 1983).

Bireyler, aile üyeleriyle yaşadıkları deneyimler aracılığıyla fiziksel saldırganlığın kabul gören bir davranış şekli olabileceğini öğrenirler. Sonraki yaşamlarında kendi özel ilişkilerinde de öğrendikleri bu saldırgan tutum ve davranışları sürdürme eğilimi geliştirebilirler (İçli, 1995).

Şiddetin tam bir tanımını yapmak kolay olmamakla birlikte, şiddetin kapsamının sadece fiziksel içerikli olmayan; sözel ve psikolojik tacizi de kapsayan davranışlar ile birine bilinçli olarak rahatsızlık veya fiziksel zarar vermek de yer almaktadır. Son bir yıldır fiziksel bir kavgada bulunma; hayatı boyunca bir kez de olsa bir silah taşıma veya ateşli silah dışındaki bıçak, çakı, jilet gibi aletleri taşımak da şiddet davranışı kapsamındadır. Öfke patlamaları, tekmelemek, vurmak, itmek, yaralamak, kavga etmek, başkaları ile ilgili tehditler savurmak ya da yaralamaya çalışmak, hayvanlara yönelik acımasız davranışlar, yangın çıkarmaya teşebbüs etmek ve eşyalara bilerek zarar vermek gibi davranışlar şiddet içerikli davranışlar arasında söylenebilir (Ögel, Tarı ve Eke, 2006)

Steinmetz (1986) şiddeti, bir kişinin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenirilmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekilde davranış biçimi olarak tanımlamıştır (Aktaran: Bakış, 2006).

Şiddet; insanın varoluşundan günümüze kadar olan süreç içinde çeşitli sorunların, çatışmaların sebebi ya da sonucu olarak gelişen sosyal bir durum, acı bir gerçek olarak görülmekle birlikte, artan etkisi ile günümüzde birçok sosyal bilimcinin araştırma konusunu oluşturmaktadır. Şiddet ile ilgili dünyada çok çeşitli araştırmalar yapılmasına rağmen, somut bir çözüm bulunamayacak kadar karmaşık bir problem olarak görülmektedir (Durmuş ve Gürkan, 2003).

Günlük yaşantıda her geçen gün yoğunluk kazanan şiddeti ev içinde, okullarda, stadyumlarda, kitle iletişim araçlarında, iş yerlerinde, sokaklarda vb. yerlerde görmek mümkündür. Bu nedenle, gündelik yaşamın bir parçası olarak şiddet, yaşamın

sürdürüldüğü veya insan etkileşiminin gerçekleştiği tüm alanlarda görülmektedir (Kızmaz, 2006). Günlük yaşamda şiddetin bu kadar yoğun yer alması şiddetin benimsenmesine yol açmaktadır. Saldırganlığın benimsendiği toplumlarda etraftaki küçük bir uyarı bile şiddetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca günümüzde şiddetin bir problem çözme aracı olarak kullanılması, bu kanıksamanın şiddetin birçok boyutta kullanılmasına ve çok çeşitli şekillerde karşımıza çıkmasına neden olmaktadır (Taşal, 2009).

Kişiler arası ilişkilerde şiddet kendiliğinden ya da sebepsiz yere ortaya çıkmamakta, birçok neden şiddetin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir.

2.1.1. Şiddetin Nedenleri

2.1.1.1. Biyolojik Faktörler:

Şiddetin biyolojik nedenleri arasında nörotransmitterler, endokrin bozukluklar ve genetik faktörler genel başlıklar olarak sayılmakta ve limbik sistem ile beynin temporal ve frontal lobları sorumlu tutulmaktadır. Nörotransmitterlerden serotonin depresyon, intihar yanında şiddet davranışının ortaya çıkmasında da etkili olmaktadır. Örneğin; alışılmadık zalimane şekilde cinayet işleyen suçluların beyin omurilik sıvılarında hidrosiindolasetikasit' in şiddet uygulamayanlara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Gama-aminobutirik asitin (GABA) saldırganlığı önleyici etkisinin olduğu görülmekle birlikte norepinefrin ve L-dopa düzeylerindeki artış, saldırgan davranışları artırmaktadır. Çoğu şiddet içeren davranışın erkeklerde ortaya çıkması, şiddetin oluşmasında androjenlerin rolü olduğunu düşündürmekle birlikte yapılan çalışmalar bu ilişkiyi doğrulamamaktadır. Bunun yanında nedensel ilişkiyi doğrulayacak kanıt bulunamamış olmakla birlikte premenstrual sendrom kadınlarda saldırgan davranışları artırmaktadır. Alkol, uyuşturucu gibi maddeler dürtü kontrolü ve muhakeme yeteneğinin azalmasına neden olmaktadır. Alkol ve uyuşturucu gibi maddelerin kullanımı şiddet davranışının dolaylı sebebi olmaktadır (Subaşı ve Akın, 2003).

2.1.1.2. Psikolojik Faktörler:

Çocukluk döneminde şiddet gören bir kişinin yetişkinlikte şiddet uygulama riski bulunmaktadır. Çocuklukta annesine veya diğer aile bireyelerine şiddet uygulandığına tanık olan çocuğun şiddet kendisine yönelik olmasa bile gelecekteki davranışları bundan etkilenebilmektedir (Subaşı ve Akın, 2003).

2.1.1.3. Sosyo – Ekonomik Faktörler:

İrk ve şiddet ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalarda birbirine zıt sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yapılan niteliksel çalışmalara göre; ırk ve ekonomik eşitsizliklerden bağımsız olarak ağır yoksulluk ve evlilikte yaşanan sorunlar şiddetle ilişkilidir. Aile yapısını bozan sosyo – ekonomik faktörler, etkilenen ailelerdeki çocukların saldırgan davranışlarında artışa sebep olmaktadır (Subaşı ve Akın, 2003).

2.1.1.4. Diğer Faktörler:

Bazı psikiyatrik bozuklukların da şiddetle ilgili olabileceğini söyleyebiliriz. Örneğin, psikotik bozukluklardan manik tip bipolar bozuklukta, şizofrenide, paranoid bozukluklarda çevreye ve/veya kendine yönelik saldırgan davranışlar görülebilmektedir. Bunun yanında, nonpsikotik bozukluklardan post travmatik stres bozukluğu olan kişilerde, borderline, antisosyal ve paranoid kişilik bozukluklarında şiddet içeren davranışlar sık görülmektedir.

Psikiyatrik bozukluklar dışında uyuşturucu madde kullananlarda, santral sinir sistemini etkileyen bazı patolojilerin yanında yetişkin dikkat eksikliğinde de saldırganlık görülmektedir (Subaşı ve Akın, 2003).

Kişilik bozukluğu gösteren insanlar, ruhsal yaşantılarındaki çatışma ve çelişme sebebiyle, diğer insanlarla, içinde yaşadıkları aileyle, yakın ve uzak çevreyle, toplumla ve kültürle sağlıklı ilişkiler kuramazlar; içgüdü ve dürtülerden kaynaklanan davranışları bastıramaz, denetleyemez ve engelleyemezler. Bu sebeple ortada hiçbir sebep yokken kızıp öfkelenirler. Nesnelere, doğaya ve insanlara yönelik olarak

saldırganlık gösterip, şiddet eylemlerinde bulunurlar (Oskay, 1999; Aktaran: Karakaya, 2008).

Geçmiş yaşantılardan etkilendiği bilinmekte olan şiddet; doğal ve evrensel olan, doğuştan gelen ya da sonradan kazanılan saldırganlık içgüdü, dürtüsü, toplumsal biçim kazanmadan; baskı, denetim, engel tanımadan; yakan, yıkan, yok eden yönleriyle topluma egemen olmuştur. Günlük hayatta karşılaştığımız bireysel ve toplumsal şiddet olaylarının gerisinde, insanlık tarihi boyunca süregelen birikimlerin olduğu gözden kaçır. Oysa haberlere yansıyan ve günlük yaşantımızda yer alan saldırgan davranışların ve şiddet eylemlerinin geçmiş kaynaklı nedenleri vardır (Köknel, 1985).

İzci (2001), şiddetin nedenleri konusunda şunları ifade etmektedir: “Şiddetin sebeplerini tartışırken dikkate alınması gereken önemli bir nokta da, şiddetin yön değiştirebilme özelliğinin olmasıdır. Yani bireyler kendilerini sıkınlara veya olaylara her zaman öfkelerini yöneltemeyebilirler. Böyle bir durumda hiç ilgisi olmayan bir olay sebebiyle hiç ilgisi olmayan kişilere şiddet uygulayabilirler. Örneğin, annenin kocasına olan öfkesinin hincını çocuklardan çıkarması gibi” (Aktaran: Karakaya, 2008).

Çocukluğunda şiddetin olduğu bir ortamda bulunan ya da şiddete maruz kalan kişiler, yetişkinlikte şiddeti bir çözüm yolu olarak görebilmektedirler. Köknel (1985)’ e göre, saldırgan bir davranış veya şiddet eylemi, kişinin bedensel, ruhsal, toplumsal yapısına; doğaya, nesnelere zarar verir, bunları yıkmak, yakmak, yok etmek doğrultusunda olursa, amaç, beklenti, istek, neden dikkate alınmadan zararlı saldırganlık şiddet olarak görülmelidir. Çocukluğunda şiddete maruz kalmış veya şiddete tanık olmuş olmak yetişkinlikte şiddet uygulama riski taşımaktadır. Çocuklukta annesine veya diğer aile üyelerine şiddet uygulandığına şahit olmak çocuğun şiddet davranışını etkileyebilmektedir. Bununla birlikte eğer kendine yönelik bir şiddet varsa, şiddetin çözüm yolu olarak görülmesi olasılığını artırmaktadır.

Şiddetin öğrenilmesiyle ilgili Balcıoğlu (2001), Bandura' nın gözlemlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Bandura, şiddette öğrenmenin etkisini üç grup çocuk üzerinde ortaya koymuştur. Birinci grup çocuklar, oyuncak bir bebeğe başka çocukların saldırgan davranışlarını gösteren bir film izlediler. İkinci grup çocuklar da oyuncak bebeğe yetişkin bireylerin saldırgan davranışlarını izlediler. Üçüncü grup çocuklar ise ya saldırgan davranışın bulunmadığı bir film ya da saldırgan davranışı bulunmayan yetişkin bireyleri izlediler. Bundan sonraki aşamada çocuklar oyuncak bebekle yalnız bırakıldı ve davranışları gözlemlendi. Birinci ve ikinci gruptaki çocuklar bebeğe tekme, tokat atma gibi saldırgan davranışlarda bulundular. Buradan ortaya şu şekilde bir sonuç çıktığını söyleyebiliriz; çocuklar çevrelerinde gördükleri davranışları model olarak eylemlerinde gerçekleştirmektedirler.

Şiddetin öğrenilmesinde ilk gençlik yıllarındaki özdeşim yapılan kişilerin davranışları da önemlidir. Bu dönemde model alınan kişideki şiddet davranışı çocuk tarafından kolaylıkla benimsenir (Balcıoğlu, 2001).

Şiddetin ortaya çıkışı ile ilgili Görgün (2002) şunları belirtmektedir: “Kişilerin ya da toplumların kendilerinden daha güçlü birine şiddet uygulamaya yönelmek yerine, güçlerinin yettiği kişi ve toplumlara şiddet uygulamaya yönelmektedirler. Şiddete boyun eğdiğimiz andan itibaren buna engel olunamamakta ve şiddet, şiddeti çoğaltmaktadır. Eğer zamanında önlem alınamazsa şiddet salgın bir hastalık gibi toplumda büyük problemler yaratabilir” (Aktaran: Karakaya, 2008).

Şiddetin temelinde insanların zihinsel işlevlerinin etkili olduğunu düşünen Köknel (1985), çoğu alanda gerekli doyuma ulaşamayan kişilerin şiddeti bir tutku olarak benimsediği görüşündedir: “Kötü, zararlı saldırganlık ve şiddet eylemleri, insanın zihinsel işlevlerinin ürünü olmakla birlikte, kızgınlık, öfke, kin, nefret, düşmanlık duygularıyla beslenen bir tutkudur. Bu tutku, kuşaklar boyunca süregelen eksik, hatalı, çirkin, kötü örneklerin insanlığın ortak bilincinde yer almasından kaynaklanmıştır. Beslenme, korunma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlar yanında güven, ilgi, sevgi, saygınlık, özerklik özgürlük, yaratıcılık gibi ruhsal, toplumsal gereksinimlere doyum bulamayanlar, bu tutkuyu daha kolay benimserler.”

Şiddetin nedenlerinden sonra şiddetin türlerinin de açıklanması, konunun kapsam açısından daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

2.1.2. Şiddetin Türleri

2.1.2.1. Fiziksel Şiddet:

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır. İtmek, tokat atmak, ısırarak, boğmaya çalışmak, tekmelemek, yumruklamak, eşya fırlatmak, bıçak veya silah gibi aletlerle tehdit etmek, işkence yapmak gibi fiziksel gücün kullanıldığı durumlar fiziksel şiddet kapsamındadır.

2.1.2.2. Psikolojik (Duygusal) Şiddet:

Psikolojik – Duygusal şiddet, duyguların ve duygusal ihtiyaçların, zorlama, aşağılama, cezalandırma, öfke, gerginlik boşaltma amacıyla karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Sevgi, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi, küçümsenmesi, dine, dile, ırka, kültürel gruba veya geçmişe ait değer verilen inançların aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanması gibi davranışlar duygusal şiddete ilişkin davranışlara örnek olarak verilebilir (Coker ve ark. , 2000; Aktaran: Çetiner, 2006).

2.1.2.3. Sözel Şiddet:

Sözel şiddet, söz ve hareketlerin korkutma, sindirme, cezalandırma ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Aşağılamak, ağır hakaretlerde bulunmak, kişinin özgüvenini yitirmesine neden olmak, küçük düşürücü adlar takmak, alay etmek gibi davranışlar sözel şiddete örnek olarak verilebilir (Coker ve ark. , 2000; Aktaran: Çetiner, 2006).

2.1.2.4. Cinsel Şiddet:

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddet kapsamında değerlendirilen bazı davranışlar; aşırı

kıskançlık ve şüphecilik göstermek, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, açıkça başka kadına ilgi göstermek ve kadını aldatmak, kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, duygusal baskı kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, tecavüz etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır (Watts ve Zimmerman, 2002; Aktaran: Çetiner, 2006).

Subaşı ve Akın (2003) yaptıkları bir çalışmada şiddetin türlerini şu şekilde belirlemiştir:

Kendine Yönelik Şiddet: İntihar, bedene zarar verici uygulamalar.

Kişiler Arası Şiddet: Çocuğa, kadına, yaşlıya yönelik şiddet, flört şiddeti, aile içi şiddet.

Organize Şiddet: Uluslar arası şiddet, kolektif şiddet, politik şiddet, iktidar şiddeti, iktidara karşı şiddet.

Medya Şiddeti: Yazılı ve görsel basında şiddet içeren görüntü, ses ve yazı ile ortaya çıkan şiddet.

Diğer Şiddet Şekilleri: Çete şiddeti, kan davaları, sokak şiddeti, insan ve organ ticareti, pornografi, homoseksüel ve lezbiyenlere yönelik şiddet, azınlıklara yönelik şiddet, okulda ve spor olaylarında şiddet.

2.1.3. Şiddetin Kuramsal Temelleri

Bu bölümde saldırganlık ve şiddet ile ilgili çeşitli görüş ve kuramsal açıklamalar yer almaktadır. Şiddet ile ilgili birçok kuramsal açıklama bulunmakla birlikte, burada psikanalitik, engellenme-saldırganlık, biyolojik, bilişsel, sosyal öğrenme kuramlarına yer verilecektir.

2.1.3.1. Psikanalitik Kuram:

Freud' a göre saldırganlık ve şiddet doğuştan gelen içgüdüsel bir eğilimdir. Freud, içgüdülerin zihin üzerinde somatik ve biyolojik talepleri temsil ettiğini, yaşam ve ölüm içgüdüleri olmak üzere iki kategoride toplandığını belirtmektedir. Freud' a

göre içgüdüler, bireysel yaşamın ve insan ırkının devamlılığını sağlamaktadır. Ölüm içgüdü, insanın kendini yıkıcı ve yok etmeye çalışan içgüdüler olarak tanımlanmıştır. Saldırganlığın da ölüm içgüdülerine dayandığını ileri sürmüştür. Ölüm içgüdü, dışa yönelik olarak etkinleştirilmişse kendinden çok başkalarını yıkıma uğratma eğilimleriyle ve saldırgan davranışlarla açıklanabilmektedir. Organizma ölüm içgüdü, kendine yönelttiği zaman, kişinin intihar etmesine neden olabilmektedir. Kısaca Freud saldırganlığı, insanın kendisine yönelik yıkıcı eğilimlerini dış dünyadaki objelere yöneltmesi olarak tanımlanmıştır (Nelson, Jones, 1995; Atkinson ve Arkadaşları, 1995; Gençtan, 1998; Fiest ve Fiest, 2002; Aktaran: Avcı, 2006).

Adler saldırganlığı; bireyin eksik duyguları ortaya çıktığında hissettiği sıklıkla azaltmak ve olumlu duygularını artırmak amacıyla seçtiği koruyucu tepki örüntülerinden (nevrotik koruyucular) biri olarak tanımlamıştır. Saldırganlık; küçük düşürme, idealleştirme, çevreye aşırı ilgi gösterme, suçlama ve kendini suçlama gibi değişik şekillerde görülebilen davranış örüntüsüdür (Gençtan, 2004). Adler saldırganlığın kendini açık bir şekilde belli eden davranışlar şeklinde görüleceği gibi sportif faaliyetler şeklinde de farklı bir biçimde gözlenebileceğini belirtmiştir. Adler' in bu açıklaması ile Freud' un ifade ettiği yüceltme mekanizması benzerlik göstermektedir. Buradan toplum tarafından kabul görmeyen saldırgan davranışın, toplum tarafından kabul edilen faaliyetler şeklinde (sanat, spor, meslek vs.) davranışlara yansiyebileceğini görülmektedir (Kocatürk, 1982; Aktaran: Kapıcıoğlu, 2008).

2.1.3.2. Engellenme – Saldırganlık Kuramı:

Kurama göre saldırganlık dürtüsünün ortaya çıkmasında etkili olan temel faktör engellenmedir. Belli amaca yönelmiş ve istediği şeyi elde etmek isteyen kişinin engellendiği her durumda, farklı biçim ve derecede saldırgan davranışın ortaya çıkması beklenmektedir. Engellenme kuramı, saldırganlığı davranışçı yaklaşımda olduğu gibi uyarıcı-tepki ilişkisi şeklinde ele almakta ve saldırgan davranışların bireysel veya çevredeki engellemelere tepki niteliğinde ortaya çıktığını belirtmektedir (Özgüven, 2001).

Berkowitz (1965) bireyin kendisini engellemeler karşısında güçsüz olarak algılaması ve olayların yaratabileceği sonuçlardan çekinmesi, engellenmenin ortaya çıkaracağı sonucun kızgınlık değil korku ve kaçınma olabileceğini ifade etmiştir. Berkowitz engellenme ile saldırganlık arasına duygusal tepkileri de yerleştirmiştir (Aktaran: Kapıcıoğlu, 2008).

Miller (1990) her engellenmenin mutlaka saldırganlıkla sonuçlanmayacağını belirtmektedir. Kişinin engellenmeye farklı tepkiler vermesi mümkün olmakla birlikte, bu tepkiler kişilik yapısıyla, geçmiş deneyimleriyle, olaya yüklediği anlam ve beklentileriyle ilişkilidir. Engellenmenin sıklığı ve derecesi de verilecek tepkiyi etkileyecektir. Engellenme etkisinin güçlülük derecesi ne kadar fazla ise huzursuzluk da o kadar yoğun olmaktadır. Şiddet, doğrudan huzursuzluğun kaynağına yönelir. Bu yasaklanır ve engellenirse, dolaylı saldırganlıklar ya da kişinin kendine karşı giriştiği saldırganlık hareketleri görülmeye başlar (Aktaran: Michaud, 1991).

Saldırganlık davranışının kabul edilmediği ya da engellenme kaynağının ulaşılamaz olduğu durumlarda saldırganlık bastırılabilir ya da bireyin kendisine yöneltilir. Bu durumda saldırganlık yer değiştirerek başka bir hedefe yönlendirilmiş olur ve gerginlik azaltılabilir (Aranson, Wilson ve Akart, 1999; Berkowitz, 1993; Brehm, Kassin ve Fein, 1999; Franzoi, 2003; Myers, 2002; Aktaran: Yıldırım, 2007).

2.1.3.3. Biyolojik Kuram:

Nöro-fizyolojik saldırganlık kuramına göre; bireylerin sinir sisteminin tahrip olması, şiddetin ortaya çıkmasında belirleyici olmaktadır. Kalımsal özellikler, kaza, yaşlılık, hastalık gibi durumların beyin sistemi ile bağlantıları incelenmiştir. Merkezi sinir sistemi ya da bağlantıları sağlayan sinirlerin iyi çalışmaması, davranış bozukluğuna yol açan nedenler arasında en önde gelen etmendir. Fiziksel şiddete maruz kalan bireylerde olumsuz yaşantılar sebebiyle sinirsel hasarlar oluşmaktadır. Özellikle aşırı öfke, şiddet davranışının denetiminin bozukluğu ile ilgilidir (Cengiz, 2008).

Şiddetin ortaya çıkmasında beyin bölgelerinin ve hipotalamusun etkisi vardır. Beyin aktiviteleri birçok farklı nörotransmitterin bir araya gelmesiyle kontrol edilmektedir. Serotonin, bir beyin hücresinde diğerine mesaj ileten maddelerden biridir (Kocabaşoğlu, 2000). Serotonin hiddet, cinsel aktivite, duygu durumu gibi faktörlerin düzenlenmesinde etkili olmaktadır. Eğer fiziksel bir hasar var ise dengelenmenin sağlanamaması, depresyona sebep olacağından şiddetin ortaya çıkma riskini de artıracaktır. Bu durum ajitasyonu ortaya çıkarır. Beyincik bölgesinde saldırganlığa sebep olan bu kısım, uyarıldığında saldırganlık durumu görülür.

Son dönemde yapılan araştırmalar; katiller, seri katiller ve şiddetin ağırlıkta olduğu suçlardan dolayı ceza alanlar arasında, beyinde hasar ve bozukluk saptananların sayısının küçümsenemeyecek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu hasarların, beyinde meydana geldiği bölgelerle ilişkili olarak meydana gelen davranış bozuklukları antisosyal kişilik bozukluğu olarak isimlendirilmektedir. Antisosyal kişilik bozukluğu tanısı almış olan kişilerin ortak özellikleri; toplumsal norm, kural ve zorunluluklara hemen hemen tümüyle kayıtsız olmaları, aşırı benmerkezcilik, duygu ve iç görü yoksunluğu ve cezaya karşı duyarsızlık şeklinde özetlenebilir (Eren, 2005).

Şiddeti uygulayan bireylerin büyük bir oranını erkeklerin oluşturması ve bu saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışlarında etkili olduğunu düşündürmektedir. Erkek cinsiyetini belirleyici rolü olan Y kromozomunun saldırganlığa neden olduğu varsayımını benimseyen bilim adamları, fazla bir Y kromozomunun şiddet eğilimine neden olup olmadığını araştırmışlardır. Yapılan araştırmalara göre, 60' lı yıllarda ortaya çıkan katillerin çoğunun kromozom anormalliği XYY' i göstermiştir. Araştırmalar Y kromozomunun suçlu bireylerde genel nüfusa göre daha fazla olduğunu göstermektedir (Köknel, 1995).

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, kadınlar adet dönemlerinde daha saldırgan olmaktadırlar. Dalton (1964)' un yaptığı araştırma sonuçları adet gören öğrencilerin sınıf arkadaşlarına karşı daha saldırgan davranışlar sergilediklerini göstermektedir. Paige (1971) ve Weitz (1972), bazı kadınların adet görmeden birkaç gün önceki

dönemde yoğun bir kızgınlık ve sinirlilik yaşadıklarını belirtmektedir. Ruble ve Brooks Gun (1979)' e göre ise, adet dönemindeki yaşantılar gerçek fizyolojik değişimlerden çok bu dönemdeki ruhsal yaşama ilişkin olarak kültür tarafından belirlenmiş ve öğretilmiş tepkilerdir (Aktaran: Kapıcıoğlu, 2008).

2.1.3.4. Bilişsel Yaklaşım:

Bilişsel Davranışçı terapinin kurucusu Albert Ellis' dir. Akılcı-Duygusal terapinin görüşüne göre öfke, bireyin düşünceleri, inançları ve felsefesinde doğmaktadır. Bireyin öfke yaratan mantık dışı inançlarının sonucunda öfke ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşıma göre; öfkenin ortaya çıkmasına sebep olan mantık dışı inançlar değiştirilirse duygusal sonuç da değişecektir. Bilişsel kurama göre; bireyin algılamaları, beklentileri ve değerlendirmeleri öfke yaşantılarının ortaya çıkmasında etkili rol oynamaktadır (Güleç, 2002).

Bilişsel süreçlerde rolü olan diğer iki görüş; etkileme-yükleme görüşü ve yükleme-değerlendirme görüşüdür. Etkileme-yükleme görüşünün temsilcisi olan Schachter, James Lange' nin “her duygu belirli bir fizyolojik tepki örüntüsü ile ilişkilidir” görüşünü onaylamamıştır. Schacher ve Mandler' e (1975) göre; bilişler özel duyguları ortaya çıkarmaktadır. Genel uyarılmanın olmasıyla birlikte uyarılmış kişi yoruma güdülenmektedir. Uyarılmış olan kişi durumsal işaretleri ve benzer durumdaki önceki yaşantısını kendi duygusal durumunun ne olduğunu belirtmede kullanır. Yüklemeye-değerlendirme teorisi, Schacter' in orijinal teorisindeki değişimlerin sonucudur. Uyarılmış kişi; kendi duygularını belirli sebeplere yüklemektedir ve bu yüklemeler bireyin kendi duygularını nasıl yorumlayacağını belirlemektedir. Örneğin; kişi olumsuz bir sonucun diğerlerinin kasıtlı davranışları yüzünden oluştuğuna inandığında öfkelenmeye daha yatkın olmaktadır (Aktaran: Güleç, 2002).

2.1.3.5. Sosyal Öğrenme Kuramı:

Sosyal öğrenme kuramcıları, saldırganlığın nedenlerini açıklarken, gözlemlerini çevrede saldırgan tepkilere yol açan uyarıcılar üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Sosyal öğrenme kuramında insan davranışları çevre

koşullarıyla sürekli bir biçimde etkileşim içindedir. Davranışlar çevreyi değiştirdiği gibi çevre de davranışları etki altına alıp, değiştirmektedir (Bandura, 1977). Sosyal öğrenme kuramını savunanlardan Bandura, kuramın diğer saldırganlık kuramlarından farkını şu şekilde ifade etmiştir: Sosyal öğrenme kuramında güdülenmenin analizi yapılırken, teşvik etkeni de tahrik kadar önem oluşturmaktadır. Saldırgan davranışın büyük bir kısmı, sonuçtan beklenen yararlar aracılığıyla desteklenir. Bu kuramda davranışı güdüleyen başarı beklentisidir (Brewer ve Crano, 1994; Aktaran: Ulusoy, 2008).

Davranışçı psikologlar Scheler, Abeles, saldırganlığın oluşumunu; araçsal öğrenme ve gözlem (taklit/model alma) yoluyla öğrenme şeklinde ifade ederler (Aktaran: Kapıcıoğlu, 2008).

a- Araçsal Öğrenme:

Herhangi bir davranışın pekiştirilmesi ya da ödüllendirilmesi, o davranışın tekrarlanma olasılığını artırır. Dolayısıyla, saldırgan davranışı ödüllendirilen kişi başka durum ve ortamlarda da saldırgan davranacaktır. Saldırganlığı pekiştirici ödüller arasında; sosyal onay, para, ilgi ya da saldırılan bireyin acı çekmesi sayılabilir. Çevreden gelen bir onay ve beğeni ödül olabileceği gibi kişinin kendi içinde doyum duygusu da ödül olabilir (Atkinson ve Hilgard, 1995).

b- Gözlem ve Model Alma Yoluyla Öğrenme:

Birey başkalarını gözleyerek sadece yeni davranışlar öğrenmekle kalmaz, saldırgan davranışa yönelmenin ya da bu tür davranışlardan kaçınmanın uygun olduğu zaman ve ortamları da öğrenir. Bu süreçte dolaylı sonuçlar ve modelin statüsü gibi iki etmenin önemli olduğu görülmüştür. Dolaylı sonuçlar, modelin davranışları sonucunda ödüllendirilmesi veya cezalandırılmasıdır. Yüksek statülü modellerin düşük statülülere göre daha fazla taklit edildikleri gözlenmiştir (Arıca, 1995).

Bandura' ya göre insan gelişimi, doğuştan gelen özelliklerin, kişinin davranışları ve çevrenin etkisinin karmaşık etkileşimleri sonucunda gelişir. Çevredeki modellerin davranışının gözlenmesi, saldırgan davranışın pekişmesinde en

önemli etkidir. Bandura' nın yapmış olduğu araştırmada görülen bir diğer önemli gerçek de saldırgan olma kadar saldırgan olmamanın da öğrenilebilir bir davranış örüntüsü olmasıdır (Uysal, 2003).

Öğrenilerek kazanılan saldırganlık her zaman davranış olarak ortaya çıkmayabilir. Öğrenilmiş ve kazanılmış bilişsel bir potansiyel olarak zihinde var olabilir. Rotter (1972) saldırgan davranışın ortaya çıkma olasılığını bireyin bunun sonucunda beklentisi ve elde edeceği sonucun değerine bağlamıştır (Aktaran: Arıca, 1995).

2.2. Birlikte Çıkma ya da Flört Etme

Her insanın yaşamının bir döneminde en az bir kez yaşadığı ya da yaşamayı umut ettiği bir duygusal – davranışsal durum olan flört ilişkisini ele alan psikoloji çalışmaları gözden geçirildiğinde genellikle ergen gruplarla çalışıldığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı' na göre gençlik, şu şekilde tanımlanmaktadır; “bluğ çağına girme ile başlayan biyopsikolojik açıdan çocukluğun sonlandığı ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, genç yetişkinliğin başladığı dönem olarak belirtilen 12-24 yaşları arasındaki gruptur” (Ünver, Tolan, Bulut ve Dağdaş, 1986). UNESCO tarafından gençlik çağı 15-25 yaşları arasında gösterilmektedir. Birleşmiş Milletler Örgütü ise gençlik çağını 12-25 yaşları arasında kabul etmiştir (Kulaksızoğlu, 2004b).

Ergenlikte, ergenin toplumsal algısında ve insan ilişkileriyle ilgili kavramlarında birtakım değişme ve gelişmeler görülür. Bu değişme ve gelişmeler birlikte bazı fırsatları da getirmektedir. Ergenlikte arkadaş ilişkileri ile birlikte romantik ilişkiler de önem kazanmaktadır. Ergenlik döneminde aynı cinsiyetten bireylerle kurulan ilişkilerin karşı cinsiyetten olan arkadaşlıkları engellemekle birlikte olumlu yönde etkilediği de araştırma sonuçlarıyla desteklenmiştir (Hortaçsu, 2003a).

Erken ergenlik döneminde karşı cinsiyete karşı olan ilgi ve karşı cinsiyetle yakınlık kurma eğiliminin arttığı görülmektedir. Bu süreç arkadaş grubuyla

gerçekleştirilen etkinliklerde, çiftin bir grup olarak buluşup gerçekleştirdiği etkinliklere ve çiftin yalnız buluşup gerçekleştirdiği etkinliklerde bulunmalarına doğru değişim gösterir. Aynı cinsiyetle yaşanan birlikte vakit geçirme ve yakınlık kurma zamanla romantik ilişki kapsamında gelişir (Feiring, 1996).

Yakın arkadaşlıklar çocukluk döneminde kendi cinslerinden olan kişilerle yaşanırken, ergenlik döneminde karşı cinse karşı ilgi artmakta, grup arkadaşlıkları yerine zamanla bireysel ilişki ve ikili arkadaşlıklar görülmektedir. Bu ilişkilerde sevgi ve duygusallık kızlar için ön planda iken duygusal yönelme ile birlikte cinsel ilgi de erkekler de fazla olmaktadır. Benzer tutum ve davranış özelliklerinin olması ergenlerin kız-erkek arkadaşlığının başlamasında etkilidir. Ergenlerde kişilik, zeka, yaşam tarzı, değerler ve fiziki çekicilik karşı cinsle arkadaşlığı belirleyici özelliklerdir (Aydın, 2005).

Prager (1995), ergenlik döneminde ergenlerin flört ilişkisi yaşamaya başlamalarının nedenleriyle ilgili şunları ifade etmektedir. Bilişsel olarak gelişen ergen yakınlık deneyimlerinin önemli olduğunu anlamaya başlar. Bilişsel gelişmeyle birlikte cinsel olgunlaşmayı da yaşayan ergen yeni yakınlıklar kurmaya başlar. Cinsel olgunlaşmayla birlikte ergen aşk ve flört ilişkisi yaşar.

Hortaçsu (2003b) tarafından flört; karşı cinslerin birbirlerini tanımak ve birbirlerine olan uyumlarını test etmek amacıyla arkadaşlık, sevgililik ve cinsellik aşamalarının yaşandığı duygusal ihtiyaç biçimi olarak tanımlanmıştır.

Yaptıkları araştırmada Connolly ve Goldberg (1999), Brown (1999) ergenlikte yaşanan romantik aşkın (romance) dört evre biçiminde ilerlediğini bulmuşlardır (Steinberg, 2002; Aktaran: Diyarbekirli, 2007).

Geçici Tutku Evresi (Infatuation): Ergenler bu evre süresince, toplumsallaşma süreci içinde olması muhtemel olan romantik ve cinsel eşlerini bulmakla ilgilenerler. Ergen bu dönemde ilk olarak kendini tanıma, benlik kavramını genişletme ve kendisini etrafındaki diğer kişilerin olası eşi olarak görme eğilimindedir. Ergen romantik ilişkiyi kısa süreli fakat yoğun yaşamaktadır.

Statü Evresi (Statue): Bu evre boyunca romantik etkinlikteki ilk amaç, akran grubunda bir yer edinerek, elde edilen bu konumu genişletme ve sürdürmektir. Bu evrede “yanlış” kişiyle flört etmek ya da ilişkiyi “yanlış” şekilde sürdürmek ergenin grup içindeki yerine zarar verebilir.

Yakınlık Evresi (Intimate): Ergenler bu evrede romantik eşleriyle anlamlı ve gerçekçi bağlar kurarlar. Bu evrede ergenler romantik bir eş olma açısından kendilerini keşfetmeye devam etseler de, romantik katılımın daha önceki evrelerinde görülen kişisel statü ile ilgili kaygıları bir tarafa bırakıp romantik ilişkilerin duygusal boyutuna yeteri kadar katılırlar. Bu dönemde ergenin kafasını ilişkiler meşgul eder ve bir bakıma hırs kaynağı durumuna gelir.

Bağlanma (Bonding): Bu evrede romantik eşle gelecekle ilgili planlar vaat etme noktasında kaygılar belirmeye başlar. Romantik bağların uzun süreli gelişimi ve geleceği ön plana geçer. Ama bu tam olarak evliliğe hazırlığı ifade etmez. Çünkü bazı toplumlarda bu evre yirmili yaşların başlarında başlar ve bu da evlilik için erken bir döneme karşılık gelir.

Arkadaş ilişkileri, özellikle romantik anlamdaki kız-erkek arkadaşlığı, kişiliğin gelişmesinde, olgunlaşmasında, bireyin toplumsallaşmasında, cinsel kimliğin kazanılmasında büyük rol oynar. Gençler kız ve erkeğin birlikte bulunduğu arkadaş gruplarında, oturmalarına, yürümelerine, konuşmalarına, giyinmelerine özen gösterirler. Arkadaşlıklarda paylaşılan beklentiler, duygu, değer ve düşünceler daha kolay kanıksanır. Bu nedenle gençler akranlarıyla birlikte vakit geçirmeyi tercih ederler (Köknel, 1985).

Prager (1995) tarafından romantik yakınlıkların çocukluk dönemine oranla ergenlerin yaşamaya başlamalarının sebebi üç madde ile ifade edilmiştir:

- a. Ergen, bilişsel olarak ilerlemeyle birlikte, yakınlık deneyimlerini, yakınlık etkileşimlerini anlamaya başlar. Ergenlik boyunca formal düşünme biçiminin gelişmesi, yakın arkadaşlıkların ergenler tarafından ne kadar önemli olduğunu anlamalarını sağlamaktadır.

Soyut düşünme Selman (1980) tarafından, ergenlerin duyguların ve duygusal yaşamın farkına varmalarını sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Ergenler, bilişsel gelişime paralel olarak çocuklara göre yakınlık deneyimlerini daha rahat bir şekilde ifade etmektedirler. Arkadaşlar içinde kendini ifade etme, yaygın olarak gerçekleşmekte ve gözlenmektedir (Aktaran: Prager, 1995).

b. Ergenlikle birlikte gerçekleşen cinsel olgunlaşma, bireyin yeni yakınlıklar yaşamasına olanak sağlamaktadır. Cinsel gelişimine paralel olarak birey aşık olabilmekte ve bunun sonucunda yakın ilişkilere girmektedir.

c. Akran grupları ergenin arkadaş ilişkilerinde anne-baba kadar yakın kabul edilir duruma gelmektedir.

Ergenliğin ilk dönemlerinde aynı cinsten arkadaşlarla yakın ilişkiler kurulurken zamanla karşı cinsten bireylerle de yakın ilişkiler kurulmaktadır. Bu dönemde karşı cinsle kurulan ilişkilerde sözel yakınlık üzerinde durulmaktadır. Bunların yanında ergenlerin cinsel yakınlık deneyimleri ile ilgili çok az şey bilinmektedir. Ancak flört ilişkilerinde cinsel yakınlığın yaşandığı düşünülmektedir (Prager, 1995).

Ergenlik döneminde görülen kız-erkek arkadaşlığı, arkadaşlığın ve arkadaş gruplarının özelliklerini taşımakla birlikte kişiliğin gelişmesinde ve olgunlaşmasında önemli bir etkisi vardır. Bunun yanında bu ikili ilişkiler, cinsel kimliğin kazanılmasını ve ergenlerin cinsel yaşamlarına uygun davranmalarını sağlamaktadır. Ergenlerin sağlıklı özdeşleşme yapmaları, karşı cinse ve diğer insanlara sevgi, ilgi, güven ve saygı duymaları için gerekli olgunlaşmayı da sağlamaktadır. Ergenler kız ve erkeklerin oluşturduğu arkadaş gruplarında, oturma, giyinme, konuşma, yürümelerine dikkat ederler ve özen gösterirler (Dinçer, 2008).

Flört ilişkisi, kişinin olgunlaşmasına, kişiliğin şekillenmesine ve gelişmesine katkıda bulunur. Bununla birlikte ergenin kimliğini oluşturmasında ve ailesinden bağımsızlaşarak toplumsallaşmasına katkı sağlar ve çevresinin gelişmesinde etkili olur (Paul ve White, 1990). Flört, farklı kişilik yapısına sahip bireylerle nasıl anlaşabileceğini gösteren bir yoldur. Ergen, flört ilişkisi sırasında eşiyile işbirliğini, karşılıklı anlayışı, sorumluluğu, toplumsal görevleri öğrenir (Rice, 1990; Paul ve

White, 1990). Bununla birlikte karşı cinsiyetle samimi, yakın ve romantik bir ilişki yaşama fırsatını elde eder (Paul ve White, 1990; Aktaran: Diyarbakirli, 2007).

Bu durum ergenlerin duygu, düşünce ve davranışlarını düzenlemeyi, denetlemeyi öğrenmelerini sağlamaktadır. Kız-erkek arkadaşlıklarında, paylaşılan amaçlar, beklentiler, değerler, duygu ve düşünceler daha kolay benimsenmekle birlikte davranış ve tutumlardaki değişimler daha çabuk ve kolay olmaktadır. Bu arkadaşlıklar ergenlerin çalışma gücü ve çabasını artırmakla birlikte, engellerin aşılmasında, sorunların çözümlenmesinde ve yaratıcılığın artmasında olumlu etki oluşturmaktadır (Köknel, 1991; Hussong, 2000; Dügücü, 2004; Aktaran: Dinçer, 2008).

Ergenlikte beğenme ve beğenilme arzusu ergenler için heyecan verici bir duygudur. Arkadaş gruplarındaki yakınlaşmalar, ilk başlarda bir arada bulunma isteği taşıırken, sonraları karşı cinsten kişilere karşı hissedilen romantik duygulara dönüşmektedir. Daha önce yaşadıkları sosyal ilişkilerin yoğunluğuna göre ergenler, ailenin kız-erkek ilişkisine tepkisine ve bunun çevre tarafından karşılanma durumuna bağlı olarak, karşı cinsle kuracakları ilişkilerin biçimlerini belirlemektedirler. Kız-erkek arkadaşlığına anne-babanın gösterdiği olumlu-olumsuz tepkiler, ergenlerin ilişkilerini etkilemektedir. Olumsuz tutumlar, ergenin iç dünyasında ve çevresinde, ruh sağlığını bozabilecek derecede büyük çatışmalar yaşamalarına neden olabilir (Köknel, 1991; Saraçoğlu, 2000; Kulaksızoğlu, 2004).

Ergenin romantik eşinde aradığı ile ilgili olarak; erken ergenlik dönemi süresince erkek ergen fiziksel çekicilik, kız ergen ise kişiler arası ilişkilerde başarılı olma, destek ve yakınlık arar. Fakat ileri ergenliğe geçişle birlikte her iki cinsiyet de kişiler arası ilişkileri vurgulamaya başlar. Aranılan bu nitelikler yetişkinlerle benzeşmeye başlar. Tutku, iletişim, geleceğe ilişkin vaatler, duygusal destek ve birliktelik bu niteliklere örnek olarak verilebilir (Connolly, 1999; Feiring, 1996; Levesque, 1993; Aktaran: Diyarbakirli, 2007).

Ergenlikteki kız-erkek arkadaşlığı, zamanla karşılıklı olarak ilgi ve sevginin artması ile duygusal bağa dönüşmektedir. Bu tür arkadaşlıklarla kız ve erkeğin

birbirlerine ilgi, sevgi göstermeleri, beğeni ve övgülerini ifade etmeleri, birbirlerini anlamaları, desteklemeleri ve korumaları, kişiliklerinin ve cinsel kimliklerinin kazanılmasında olumlu ve önemli rol oynar. Kız-erkek ilişkisinde yakınlaşmanın sınırları iyi çizilmezse ergen, toplumun gelenek, görenek ve değer yargılarıyla ters düşmekle birlikte büyük sorun ve ruhsal bunalımlar yaşayabilir (Dinçer, 2008).

Yıllardır psikolojinin çalışma alanı içinde yer alan sevgi, aşk ve romantik ilişki ve flört konuları bundan uzun bir süredir edebiyat başta olmak üzere sanatın tüm dallarında ve günlük hayatta en çok konuşulan konulardan biri olmuştur. 70' li yıllardan önce karşı cinsiyetle olan flört ilişkileri incelenirken, "duygu" boyutuna yer verilmemiştir. Sonraki yıllarda yapılan araştırmalarda, duygulara daha çok yer verildiği, bu çalışmalarda da duyguların nedenleri üzerinde durmak yerine sonuç olarak kabul edildiği fark edilmiştir (Hortaçsu, 2003b).

Sullivan (1953) ve Erikson (1968), insanın yaşamı süresince önemli olan yakınlığın özellikle ergenlikte gelişmeye başladığını, onu takip eden genç yetişkinlikte en büyük çabanın yakınlık duygusu geliştirmek olduğunu kabul ederler. Yetişkinliğe doğru ilerleyen birey başkalarıyla sevgi ilişkisi kurma yönünde bir çaba içinde olur. Ergenlik döneminde bireyin bir sırdaşı olma isteğinin ağırlık kazandığı yakınlık gereksinimi belirlemeye başlar, akran grubunun ve dostluk ilişkisinin parçalanmasıyla ve karşı cinsiyetten bir eşe ilgi duyulmasıyla güç kazanır. Gençlikteki iç çatışmalar yakın birinin varlığını gerektirir; yoğun heyecanı paylaşma isteği ortaya çıkar (Aktaran: Onur, 2005).

Aynı cinsiyetten kişilerle yakın arkadaşlıklar ergenlik döneminde, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerle benzer özellikleri paylaşmaktadırlar. Bu özelliklerden başlıcaları; yakınlık, anlayış, karşılıklı olarak birbirlerinin yaşantısına katılımıdır. Çekicilik ve özel olmak romantik ilişkileri arkadaşlıklardan ayıran özellikler arasındadır. İşbirliği, çekicilik, karşılıklı yakınlık gibi romantik özellikler aynı cinsiyetten olan akranlarla yaşanan ilişkilerle gelişir (Feiring, 1996).

Ergenlerin flört etme sebepleri üzerinde yapılan inceleme sonuçları flört ilişkisinin bazı işlevleri konusunda ortak bir görüş oluşturmuşlardır. Bu işlevler şöyle sıralanabilir;

Ergenlerin toplumsal gelişiminde flört ilişkisinin etkisi vardır. Gelişim psikolojisi flörtü; toplumsal gelişime hazırlık, ilişki becerileri edinme, yakınlık ve kendini açığa vurma ile açıklamaktadır. Flört ilişkisini başarılı bir şekilde yaşamanın anlamı, ergenin toplumsal statüsünün yükselmesi, kendisine toplumsal anlamda, yaş anlamında, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi anlamında yakın eşler bulması ve ergenin kendisini olumlu değerlendirmesidir. Orta ergenlik döneminde flört ilişkisinin temel yararları, arkadaşlık kavramının farklı olduğunu anlamak, yakınlık, destek, toplumsal statünün yükselmesidir. Flört ilişkisi ile ergenlerin kendilerini toplumsal olarak nerede algıladıkları, yetenekleri, kendine güvenleri ve öz saygıları arasında bağlantı vardır (Davies ve Wndle, 2000). Flört, ergenler arası ve grup içi kabulü kolaylaştırır; flört ilişkisi yaşayan ergen akranları tarafından kolay kabul görür. Flört, ergenin grupta kendi bireyselliği ile yer edinmesine yardımcı olur. Ergen, gruptaki diğer ergenleri model olarak veya diğer ergenlere model olarak toplumsallaşır. Flört, başkalarıyla nasıl beraberlik yaşayacağını ve kişilerin sosyal davranış tarzını öğrenmelerine yardımcı olur (Aktaran: Diyarbakirli, 2007).

Bireyler toplumsallaşma sürecinde içinde bulunduğu kültürün değer, tutum ve davranış biçimlerini öğrenirken aynı zamanda kişilik de kazanırlar. Ergen, bir arkadaş grubu edinerek toplumsallaşma sürecini sürdürür. Toplumsallaşma sürecinde arkadaş ilişkileri önemlidir, fakat ergenlikte arkadaşlığın önemi daha da artmaktadır. Arkadaş ilişkileri toplumsal ilişkilere rehberlik yapmaktadır (Yörükoğlu, 1985). Karşı cins tarafından kabul edilmek ve beğenilmek ergenin kendini değerli görmesine ve karşı cinsiyetle olan ilişkilerinde daha güvenli, tutarlı olmasına sebep olur (Kılıççı, 1992). Arkadaşları sayesinde ergen, kişiliğini oluşturur, kendini tanıır ve tanıtır. Aranma, beğenmek ve beğenilmek duygularını yaşar (Durmuş, 2003).

Flört, kız ve erkek rollerini ve ilişki süreci içindeki rollerini tanımlar. Bu da, kız ve erkeklerin karşı cinsiyetin sosyal beklentilerini öğrenmelerine olanak sağlar ve bu öğrendikleri kalıpları yetişkin ilişkilerinde kullanarak pekiştirirler. Kızların ve

erkeklerin kendi davranışlarını kontrol etmelerine yardımcı olan flört sayesinde ergenler arkadaş seçimlerini kendileri yaparlar, yetişkinlerin yardımı ve kontrolü olmadan kendi sosyal ortamlarında kendi doğru ve yanlış kavramlarını oluştururlar (Diyarbakirli, 2007).

Furman ve Buhrmester (1992), üniversite yıllarında, romantik ilişkilerin erkekler ve kadınlar için de destekleyici ilişkiler arasında olduğunu belirtirler. McNelles ve Cannolly (1999)' nin yaptıkları bir araştırmaya göre, akran grubu dışında partnerleriyle birlikte vakit geçiren ergenlerin, bakış açılarını belirtirken rahat oldukları ve özerkliklerini pekiştirdikleri görülmüştür. Düzenli ve yakın romantik ilişki kuramayanların ise, daha az sosyal oldukları gözlenmiştir (Aktaran: Furman ve Buhrmester, 1992).

2.3. Gelişim Kuramlarında Flörtün Ele Alınışı

2.3.1. Erikson' un Psikososyal Gelişim Kuramı

Erikson' un Psikososyal Gelişim Kuramında, gelişim de her birine belirli bir psikososyal bunalımın ya da dönüm noktasının eşlik ettiği, ardışık sekiz evre vardır. Kurama göre, her bunalımın biri olumlu, diğeri olumsuz olası iki çözümü vardır. Bu evrelerin herhangi birinde bir bunalımı olumlu olarak çözmede karşılaşılan başarısızlık daha sonraki dönemlerde gelişimi etkiler (Gander ve Gardiner, 1998).

Tablo1: Erikson' a Göre Normal Gelişimin Sekiz Evresi

Bunalım	Dönem
Güvene Karşı Güvensizlik	Bebeklik
Özerkliğe Karşı Utanç ve Kuşku	Küçük Çocukluk
Girişkenliğe Karşı Suçluluk	İlk Çocukluk
Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu	Orta Çocukluk
Kimliğe Karşı Rol Karışıklığı	Ergenlik
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Genç Yetişkinlik
Üretkenliğe Karşı Durgunluk	Orta Yetişkinlik
Bütünlüğe Karşı Umutsuzluk	İleri Yetişkinlik

Kaynak: Erikson, 1968 (Aktaran:Diyarbakirli, 2007)

Geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde psikososyal gelişim sürecinin kişilerarası ilişkiler üzerine odaklanmaktadır. Yakınlığa karşı yalıtılmış olarak tanımlanan bu dönemde bireyin karşı cinsiyetle yakın ilişki kurabilmesi, psikososyal gelişimin önemli dönüm noktalarındandır. Erikson (1968)' a göre yakın bir ilişkide iki bireyin kimlikleri birbirleriyle kaynaşmaktadır. İlişki yaşayan iki birey birlikte bir yaşam, bir gelecek ve bir kimlik oluştururken, eşler kendi bireysel kimliklerini de kaybetmezler. Buradan ergenlerin gerçek bir yakınlık kurabilecek düzeye gelmeden önce, kimlik bütünlüğünü kurmak zorunda oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Eğer güvenli bir kimlik bütünlüğü olmazsa, ergenler başkalarına ciddi vaatler vermekte isteksiz ve korkak olurlar. Bu ergenler ilişkilerinde kimliklerini kaybetmekten korkarlar. Örneğin, kimlik oluşturma sürecindeki bir genç kız biriyle ciddi bir ilişki yaşamamın, kendisini birey olarak keşfetme gelişimine ket vurabileceğini hissedebilir. Tam olarak kimliklerini oluşturamamış kişiler arasındaki ilişki yakın görünmesine rağmen durum böyle değildir. Kendilerini düzenli bir ilişki içinde gören

kimlik oluşumlarını tamamlamamış ergenler, bir çeşit “sahte yakınlık” gösterirler. İlk izlenim olarak ilişkileri yakın olarak görülebilir, ancak yakından bir gözlem yapıldığında sığ ve yüzeysel yakınlık olduğu ortaya çıkar. Örneğin, iftler birbirlerine ne kadar sadakat ve güven ifade etseler de derinliklerinde güvensizlikleri vardır ve sıklıkla kıskançlık duygularını yaşarlar, birbirlerine bazı kaygılarını ifade etmekten korkarlar. Birbirlerine aşık olduklarını ifade etseler de, ilişkiyi kaybetme korkusu yaşadıklarını ya da ne hissettiklerini aıklamayabilirler. Birbirlerine açık ve yakın olduklarını söylemelerine rağmen başka birinin yaşadığı olumsuz duyguları fark edeceğinden korkarlar. Sonsuza kadar birlikte olacaklarını söyleyebilirler, fakat gelecekle ilgili somut planlar yapmakta problem yaşarlar (Aktaran: Diyarbekirli, 2007).

2.3.2. Sullivan’ ın Kişiler Arası Gelişim Kuramı

Sullivan (1953)’ ın kuramı kişiler arası ilişki davranışlarına vurgu yapar. Sullivan araştırmalarında, toplumsal ilişkiler ve sosyal etkileşim ve iletişim üzerine, kişilik gelişimiyle kültürün etkileşimini göz önünde bulunduran toplumsal ge üzerinde durmaktadır. Sullivan, kişilik gelişimiyle kültürün etkileşimindeki toplumsal ge üzerinde dururken, benliğin toplumda etkileşim içinde bulunan sosyal çevrenin etkisiyle geliştiğini açıklamaktadır.

Sullivan (1953) gelişimin biyolojik yönünden çok sosyal yönüne vurgu yapmaktadır. Kuramında ergenlerin başkalarıyla ilişkilerindeki farklılaşmalar üzerinde durmaktadır. Bu farklılaşmalar kapsamında akran grubuna uyma, akran baskısı, arkadaş grupları, aile, yakınlık örnekleri yer almaktadır. Ergenlikte olumlu akran grubu ilişkileri yaşayan ergenler sosyal açıdan sağlıklı gelişim gösterirken, akran grubu ilişkilerinde olumsuzluklar yaşayan ergenlerin ise psikolojik durumları iyi olmamakta, birtakım olumsuzluklar (okulu bırakma, okuldan kaçma, madde bağımlılığı, davranış bozuklukları vb.) yaşayabilmektedirler.

Diğer gelişim kuramcıları gibi Sullivan (1953) da insan gelişiminde bazı gelişim evrelerinin olduğuna inanır. Bununla birlikte ileri sürdüğü evrelerin evrensel ve her topluma genelebilir olmadığını da belirtmektedir. Bebeklikten ileri ergenliğe

doğru gereksinimlerin gelişimsel ilerlemesinin tablosunu şöyle yapmıştır (Aktaran: Burger, 2006):

Tablo2: Sullivan' ın Gelişim Evreleri ve Kişisel Gereksinimler

Gelişimsel Evreler	Kişisel Gereksinimler
Bebeklik (0 yaş-2-3 yaş)	Temas ve şefkat gereksinimi
İlk Çocukluk (2-3 yaş-6-7 yaş)	Çocuk oyunlarına yetişkinlerin katılım gereksinimi
Çocukluk (6-7 yaş-8-10 yaş)	Akran sosyal gruplarına katılma ve akran kabulü gereksinimi
Ön Ergenlik (8-10 yaş-12-14 yaş)	Aynı cinsiyetteki arkadaşlarıyla yakınlık gereksinimi
Erken Ergenlik (12-14 yaş-17-18 yaş)	Cinsel temas ihtiyacı ve karşı cinsiyetten akranlarıyla yakınlık gereksinimi
İleri Ergenlik (17-18 yaştan yetişkinliğe)	Yetişkin topluma girme gereksinimi

Kaynak: Sullivan, 1953 (Aktaran: Burger, 2006).

Sullivan' ın kişisel gereksinimlerin ilerlemesi incelendiğinde, ergenlikte önce yakınlık kapasitesinin geliştiğini ve buna bağlı olarak aynı cinsiyetteki bireyle ilişkiye girildiği söylenebilir. Sullivan (1953) yakınlık (aynı cinsiyetteki bireyle arkadaş ilişkisi) ergenlik dönemi öncesinde; cinsel yakınlık (karşı cinsiyetteki bireyle arkadaş ilişkisi) ileri ergenlikte ortaya çıktığını ifade etmektedir (Aktaran: Burger, 2006).

Bununla birlikte her evrede bireyin kendini değerlendirmesinde etkili olan bir kişi ya da grup vardır. Bu kişi ya da grup tabloda belirtildiği şekildedir:

Tablo3: Sullivan' ın Gelişimsel Evreleri ve Etkili Olan Kişi ya da Gruplar

Gelişimsel Evre	Etkili Olan Kişi ya da Grup
Bebeklik	Anne
İlk Çocukluk	Aile
Çocukluk	Okul ve akran grubu
Ön Ergenlik	Yakın arkadaş grubu
Erken Ergenlik	Arkadaşlar ve karşı cinsiyetten ilgi duyulan kişi
İleri Ergenlik	Sevgili

Kaynak: Altıntaş ve Gültekin, 2003.

Erikson da olduğu gibi Sullivan da psikososyala gelişimi kümülatif bir şekilde değerlendirir, yani bir evredeki gelişim diğer evredeki gelişimi de içine alır ve bir evre ileri evrelerdeki gelişimi etkiler. Örneğin, önceki yaşanan engellenmeler, doyurulmalar daha sonraki ilişki ve kimlik gelişimini etkiler. Bebeğin kişisel ilişki yaklaşımında temas ve şefkat ihtiyaçları engellendiyse, daha sonra yaşadığı bu kaygıyı gidermek için daha yoğun bir güven ortamına ihtiyacı olacaktır. Önemli kişisel değişimler olurken geçmiş ilişkilerin sağlam temelleri ile değişim de başarılı olur. Gelişim evreleri incelendiğinde ilk evrenin bebeklik olduğu görülmektedir (Altıntaş ve Gültekin, 2003).

Bebeklik; Doğum ile dil kazanımının tam anlamıyla oluşmadığı ara dönemdir. Bebeğin temel ihtiyacı, annenin sıcak davranışlar göstermesi ve onun biyolojik ihtiyaçlarını sevecen bir yaklaşımla karşılanmasıdır (Altıntaş ve Gültekin, 2003). Annenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılayamaması durumunda bebekte yoğun kaygı durumu yaşanır (Çok, 1997).

İlk Çocukluk; Çocukta dil kazanımının gerçekleşmesiyle ortaya çıkan evredir. Çocuk, duygularını rahat bir şekilde ifade edebilir. Bu evrede aile çocuğun

sosyalleşmesi yönünde baskıda bulunur ve aile bireyleri çocuğa kendi değerlerini aktarmaya çalışır. Çocuk, bu evrede işbirliğini, yönergeye uymayı ve yerine getirebilmeyi öğrenir (Çok, 1997). Çocuk tarafından bu kazanımların edinilmesinde oyun önemli bir yere sahiptir (Altıntaş ve Gültekin, 2003).

Çocukluk; İlişkilerinin sayılarının arttığı bir evredir. Okulun ilk yılları bu evreyi kapsar. Çocuk ilişkilerini derinleştirme isteğindedir. Okula başlayan çocuklar toplumsal çevrelerini ailelerinin dışına taşırlar ve farklı sosyal deneyimler yaşamaya başlarlar (Çok, 1997). Çocuklar toplumsallaşma, yarışma ve işbirliğini öğrenirler (Altıntaş ve Gültekin, 2003).

Ön Ergenlik; Bu dönemde çocuk aynı cinsiyetten olan bir ya da birkaç arkadaşına odaklanır. Genç bu arkadaşlarla bir yandan kendini açma, yakınlığı anlama becerilerini öğrenme ile birlikte dürüstlüğe, güvene, bağlılığa, sadakata dayalı yakın ve karşılıklı bir arkadaşlık ilişkisi de kurar. Bu duyguları yaşayabileceği, yakın ve karşılıklı bir arkadaşlık kurabileceği kişinin gereksinimleri bireyle paralel olmalıdır. Sullivan' a göre, karşı cinsiyetle yakın ilişki öncesi bu evrede kendi cinsiyetiyle yaşanan yakınlık çok önemlidir. Aynı cinsiyet arkadaşlık ilişkilerinin düzeltici etkisi söz konusu olabilir. İyi bir ön ergenlik arkadaşı, bireyin kopuk olan aile ilişkilerinden getirmiş olduğu olumsuzlukları aşabilmesine yardımcı olabilir. Buna karşılık birey bu evrede yakın bir arkadaş edinemezse, yalnızlık durumunu yaşar ve bu durum ergenin yalıtılmasına neden olabilir.

Ergenliğin başlangıcıyla ön ergenlik evresi son bulur ve *erken ergenlik* evresi başlar. Erken ergenlikte, cinsellik, biyolojik değişimler, güçlü seks dürtüleri ortaya çıkar. Birey bu evrede, aynı cinsiyet arkadaşlıklardan, karşı cinsiyet yakınlıklarına doğru yönelir. Birey bu geçişte karşı cinsiyete ilişkin kalıp yargıların ve güvensizliğin etkisiyle kaygı yaşar. Bu evrede yakınlık ihtiyacının şiddeti artar ve ergenler yakın arkadaşları bulmak için güdüleyici olurlar (Sullivan, 1953; Aktaran: Burger, 2006).

İleri ergenlikte; ergenler cinsel davranışlar boyutunda birçok şeyi araştırırlar, öğrenirler ve nelerin kendilerine uygun olduğuna karar verirler. Sullivan (1953) ilk

ve ileri ergenliğin en belirgin farkının ileri ergenlikteki bu cinsel davranış boyutundaki yeterli ve doyum verici etkinliğin yaşanması olduğunu ifade eder (Aktaran: Burger, 2006).

2.4. Ergenlerin Flört İlişkilerinde Şiddet

Sezer (2008), flört şiddetini, çıkmakta olan kişilerden birinin diğerine kasıtlı olarak cinsel, fiziksel ve psikolojik saldırıda bulunması şeklinde tanımlamaktadır.

Futris ve Mc Dowell (2001) flört ilişkilerinde şiddet uygulama ve şiddete maruz kalmadaki risk etkenlerini şu şekilde ifade etmektedir:

- Şiddet uygulayanlardan anne babasının şiddet davranışlarına tanıklık etmiş olanlar, çıkma ilişkilerinde şiddeti kabul edilebilir bir durum olarak görme inancını güçlendirmektedir. Wolf ve Foshee (2003) aile içinde şiddete maruz kalma ile flört ilişkilerinde şiddet uygulama arasındaki ilişki kızlar için erkeklere oranla düşükken, aile içi şiddete tanıklık etme ve flört ilişkilerinde şiddet uygulama arasındaki ilişkinin erkekler için kızlara oranla daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında aile içi şiddet yaşama ve şiddete tanıklık etme, kızlar ve erkekler için hem doğrudan hem dolaylı yıkıcı öfke ifade biçimlerinin gösterilmesinde etkilidir (Aktaran: Çetin, 2004).
- Uyuşturucu ve alkol kullanımı sonucu şiddete başvurabilmektedir.
- Toplumun şiddetinden korunamamak şiddet uygulamak ya da şiddete maruz kalmanın nedeni olabilmektedir.
- Ailede anne babadan kötü muamele gören ergen kendisi de şiddet uygulayabilmektedir.

Ergen çıkmalarında şiddete maruz kalanlar cinsiyet özellikleri açısından incelendiğinde araştırmalar kadınların; flört ilişkilerinde daha çok şiddete maruz kaldıklarını, cinsel şiddet deneyimine eşleri tarafından daha çok maruz kaldıklarını,

duygusal istismara eşler tarafından daha çok maruz bırakıldıklarını göstermektedir. Bununla birlikte;

- İlişkide çok fazla çatışmanın olması,
- İlişkinin ciddi olduğunun ve ayrılmanın önemli olduğunun düşünülmesi,
- Alkol, uyuşturucu kullanımı,
- Çok az destek sistemine sahip olunması,
- Cinsel şiddete maruz kalmış arkadaşlara sahip olunması,
- Geçmişte birçok kişi ile flört edilmiş olması,
- Daha öncesinde cinsel şiddete maruz kalınması gibi etkenler çıkma ilişkilerinde cinsel şiddet kurbanı olmanın nedenleri olarak belirtilmektedir (Futris ve Mc Dowell, 2001; Aktaran: Çetin, 2004).

Halpern, Olsak, Young, Martin ve Kupper (2001), en yaygın şiddet davranışının küfür etme olduğunu, sonrasında fiziksel şiddet, itme-kakma davranışları ve bir şeyler fırlatma davranışının olduğunu ifade etmektedirler. Yapılan araştırmalarda şiddet örnekleri beş ergenden birinin sadece psikolojik şiddete ve on ergenden birinin psikolojik şiddetle birlikte fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirttiklerini göstermektedir.

Her beş kız ergenden biri sevgilileri tarafından cinsel suistimale uğramıştır veya fiziksel şiddete maruz kalmıştır (Silverman, Raj, Mucci ve Hathaway, 2001).

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ergenlerin akran ilişkileri ile onların suç kabul edilen davranışları arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında Delikara (2000), kızların da erkekler kadar suç işlemeye eğilimli olduklarını belirtmiştir. Fiziksel saldırganlık dışında ise erkeklerin kızlara göre daha fazla fiziksel saldırganlıkta bulunduğu belirtilmiştir.

Baykal (2008) alışmasında, farklı faklterlere devam eden öğrencilerde ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ve kişinin şiddet yaşantısının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmanın rneklemini Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve İletişim Fakültesi' nde öğrenim gören 468 ğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, tüm ölçeklerde Edebiyat Fakültesi ğrencilerinin kadına yönelik şiddete karşı olma yönünde en yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte cinsiyet ve fakülte değişkenleri birlikte değerlendirildiğinde; erkekler arasında Edebiyat Fakültesi ğrencilerinin; kadınlar arasında Tıp Fakültesi ğrencilerinin ailede kadına yönelik şiddete karşı olma yönünde en güçlü tutumlara sahip oldukları sonucu elde edilmiştir.

Yılmaz (2000) yaptığı araştırmada ailesinde sözel ya da fiziksel şiddet yaşayan ya da tanık olan ergenlerin risk alma davranışlarında bir farklılık olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda, aile içinde sözel ya da fiziksel şiddet yaşayan ya da tanık olan ergenlerin risk alma davranışını, ailelerinde şiddet yaşamayan ergenlere oranla yüksek düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Doğan (2001) yaptığı araştırmada, farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip ergenlik çağındaki kız ve erkek ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ana-baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemiş ve ana-baba davranışları ile ergenlerin saldırganlığı arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Ailede duygusal olarak ihmal edilen, sağlıklı ilişkiler kuramayan ve tutarsız bir disiplin anlayışına maruz kalan ergenlerin saldırgan davranışlarında artma görülmüştür. Araştırmada ergenlerin saldırganlık düzeylerinin cinsiyet değerkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği

bulunmuştur. Kızların saldırganlık düzeylerinin erkeklerin saldırganlık düzeylerinden daha fazla olduğu bulunmuştur.

Yıldırım (2007) yapmış olduğu bir araştırmada ortaöğretim kurumlarına devam eden şiddete başvuran ergenlerin anne-baba eğitim düzeyiyle şiddete başvurmeyen ergenlerin anne-baba eğitim düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmadığını araştırmıştır. Araştırmada UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Akran Baskısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, şiddete başvurma ve anne eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunmazken, baba eğitim düzeyiyle şiddete başvurma durumu açısından ilişki bulunmuş ve şiddete başvuran ergenlerin baba eğitim düzeyleri şiddete başvurmeyen ergenlere göre daha düşük bulunmuştur.

Mahiroğlu ve Buluç' un (2003) Gazi Üniversitesi' nde gerçekleştirdikleri “ortaöğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları” adlı araştırmaya fakültenin farklı bölümlerinden birinci sınıfta okuyan 200 öğrenci katılmıştır. Yapılan araştırmaya göre “başarısız, zayıf - çelimsiz ve erkek öğrencilere” daha fazla şiddet uygulanmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %60' ı lise yıllarında fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtirken, en çok başvurulan yöntemlerin başında %52.6 ile tokatlama, %17.9 ile kulak çekme, %14.8 ile sopayla vurmak gelmektedir. Bu yöntemleri daha düşük oranlarda sille tokat, cetvelle vurma, sarsma izlemektedir. Öğrencilerin %27.4' ü fiziksel cezanın “sınıf kurallarına uymama”, %15.6' sı “okulda ve sınıfta kavga etme”, %13.5' i “arkadaşlarını rahatsız etme”, %9.8' i “merasimlere katılmama” gibi nedenlerle uyguladığını ifade etmektedir. Bu ceza uygulamalarının öğrenciler tarafından davranış şekilleri üzerindeki etkisini %41.5 “davranışları daha da bozuluyordu”, %43.5 “hiçbir değişiklik olmuyordu”, %15 davranışları düzeliyordu” şeklinde ifade etmiştir.

Tezcan ve arkadaşları (2008) üniversite birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde yaptıkları bir çalışmada son bir yıl içinde her hangi bir kız arkadaşı tarafından şiddete maruz kalma, birinci sınıfta %9.7 ve üçüncü sınıfta %10.7 bulunmuştur. Son bir yıl içinde her hangi bir erkek arkadaşı tarafından şiddete maruz kalma birinci sınıfta %8.1 ve üçüncü sınıf öğrencilerinde %7.4 olarak bulunmuştur. Üniversite birinci

sınıf öğrencilerinde her 10 gençten, üçüncü sınıf öğrencilerinde her 11-12 öğrenciden biri şiddetle karşılaştığını belirtmiştir (Aktaran: Norşenli, 2009).

Yığıtalp, Ertem ve Özkaynak (2007) tarafından üniversite son sınıf öğrencileri ile yapılan araştırmada öğrencilerin maruz kaldıkları şiddetin sıklığı ve şiddet hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin %6.2' si son 15 gün içinde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Bu değer erkeklerde %7.9 olarak bulunmuştur. Psikolojik şiddete maruz kaldığını belirten kız öğrencilerin yüzdesi %23.7 iken erkek öğrencilerin yüzdesi 20.5 olarak bulunmuştur. Erkeklerde cinsel şiddet saptanmazken, kızların %1.2' si tecavüz ve %4.5' i sarkıntılıkla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışma üniversite yıllarında fiziksel şiddetin devam ettiğini göstermektedir.

Yüksel (2008) yaptığı araştırmada 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin aile içi şiddete uğramasına neden olan sosyo-ekonomik faktörleri incelemiştir. Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan 16 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ailelerin gelir düzeyi ile şiddet uygulama arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi düşük ailelerde şiddet uygulama oranı yüksek bulunmuştur.

Tok (2001) tarafından yapılan araştırmada, cinsiyet rolleriyle ilgili farklı kalıp yargılara sahip üniversite öğrencilerinin, cinsiyetlerine, fakültelerine, sınıflarına, ilgi alanlarına, öğrenim sırasında barındıkları yere ve okudukları bölümden mezun olma durumları açısından saldırganlık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi' nde öğrenim gören 531, 1. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin saldırganlık düzeylerini ölçmek amacıyla "Saldırganlık Ölçeği" uygulanmıştır. Cinsiyet rolüne ilişkin sahip oldukları kalıp yargılar ise "Cinsiyet Rollerine İlişkin Kalıp Yargı Ölçeği" ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda cinsiyet değişkenine göre, erkek öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin, kız öğrencilerininkine göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsiyet rolüne ilişkin geleneksel kalıp yargılara sahip erkek öğrencilerin diğerlerinden anlamlı derecede daha saldırgan oldukları ortaya konmuştur. Bununla birlikte ilgi alanı değişkeni hariç, cinsiyet, fakülte, sınıf düzeyi,

öğrenim sırasında barınılan ye, uzun süre yaşanan yerleşim yeri ve okunan bölümden mezun olma durumu değişkeninin üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin saldırganlık tepkilerini sosyo-ekonomik düzeyleri ve cinsiyetlerine göre karşılaştırdığı araştırmasında Ürküt (1998), sosyo-ekonomik düzey açısından saldırganlığın türü ve yönü bakımından bir farklılık bulunamamıştır.

Lise öğrencileri arasında yaptıkları zorbalık ile ilgili bir çalışmada, Karaman, Kepenekçi ve Çınkır (2003), öğrencilerin %44' ünün sözel, yaklaşık %30' unun fiziksel, %18' nin duygusal ve %9' unun cinsel içerikli zorbalığa uğradıklarını ortaya koymuşlardır. Erkekler daha çok fiziksel zorbalığa uğrarken, kızlar lakap takma, saç çekme, alay etme gibi sözel ağırlıklı zorba davranışlara maruz kalmaktadır.

Çetin (2004) yaptığı çalışmada, lise 1, 2, ve 3. Sınıflar ile üniversite 1 ve 2. Sınıflarda okuyan 400 kişilik bir ergen grubuna Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumu Ölçeği' ni uygulamıştır. Araştırma sonucunda erkek ergenlerin kız ergenlere göre şiddete yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Avcı (2006) yaptığı bir çalışmada, 14-18 yaşları arasında olan ve şiddet davranışı gösteren ergenlerin aileleriyle ve şiddet olaylarına karışmamış ailelerin öfke düzeylerini, öfke ifade tarzlarını ve ergenlerin ailelerinin aile işlevlerini incelemiştir. Araştırmada Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde karşılaştırma grubunda bulunan ailelere göre önemli derecede yetersizlik yaşadıkları belirlenmiştir. Öfke düzeyleri açısından ise şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin ailelerine göre sürekli öfke, içe yönelik öfke ve dışa yönelik öfke düzeylerinin anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte şiddet davranışı göstermeyen ergenlerinin ailelerinin öfkelerini daha iyi kontrol ettikleri görülmüştür. Ayrıca şiddet davranışı gösteren ergenlerin aile üyelerinin daha fazla psikolojik probleme sahip

oldukları, alkol kullandıkları ve suç işleme davranışında buldukları ortaya çıkmıştır.

Tuzgöl (1998) lise 1 ve 2. Sınıflarda okuyan 465 öğrenci ile yaptığı araştırmada ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş, okul türü (genel ve süper lise), anne-babanın öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyine göre saldırganlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmada Saldırganlık Ölçeği ve Ana-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda cinsiyet ve saldırganlık arasındaki ilişki ile ilgili olarak erkeklerin saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ergenlerin aile gelir düzeyi ile saldırganlık düzeyi açısından bir farklılık bulunamamıştır.

Kahraman (2000) yapmış olduğu bir araştırmada aile yaşamlarında şiddet olan ergenlerin aile ilişkilerini ve ruhsal sorunlarını incelemek amacıyla aile yaşamlarında şiddet olan ve olmayan toplam 111 ergeni ve bu ergenlerin annelerini karşılaştırmıştır. Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak “Ana-Baba Ergen İlişkileri Envanteri Ergen Formu” ve “Ruhsal Belirti Tarama Listesi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ailelerinde şiddet olan ergenlerin, ailelerinde şiddet olmayan ergenlere göre, genel olarak aile içi ilişkilerde daha fazla çatışma yaşadıkları ve ailelerindeki bütünlük düzeyinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte bu ergenlerin babalarıyla ilişkilerinde problem çözme, iletişim becerilerinde yetersizlik ve daha fazla düşmanlık duyguları ifade ettikleri saptanmıştır. Aile içi şiddet üzerinde, ailelerin gelir düzeyinin, ailedeki genel anlaşmazlığın, aile kökeninin, alkol kullanım sıklığının ve ergen ebeveyn arasındaki okul çatışmasının açıklayıcı olduğu görülmüştür.

Polat vd., (2006) tarafından yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinde sevgili şiddeti incelenmiştir. Araştırmaya örneklem seçilmeden üniversite öğrenimi boyunca en az bir birlikteliği olan, bekar, 64’ ü kız ve 100’ ü erkek olmak üzere 164 öğrenciye ulaşılmış ve gözetim altında anket uygulanmıştır. Araştırmada sonuçlar, üniversite öğrencileri arasında ilişkide şiddet uygulama ve maruz kalma açısından değerlendirilmiştir. Bulgular, erkek öğrencilerin daha fazla fiziksel şiddet uygulama eğiliminde olduklarını göstermektedir.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yapılan bir çalışmada Molidor, Tolman ve Kober (2000) flörtte şiddetin sonuçlarının yanında liseli kız ve erkekler arasındaki oranı da incelemiştir. Yaşları 13 ile 18 arasında değişen 600 lise öğrencisi arasında yapılan çalışmada bu öğrencilere geçmiş ilişkilerinde veya şu anda devam eden ilişkilerinde gördükleri şiddetin sıklığı sorulmuştur. Bu araştırmanın sonucunda kızların %36.4 ü erkeklerin ise %37.1 i flört dönemlerinde bazı fiziksel şiddet gördüğü tespit edilmiştir. Şiddetin derecesi cinsiyetler arasında farklılık göstermektedir. Kızlar genelde yumrukla veya cinsel istismarla şiddete maruz kalırlar, erkeklerse tokat atılarak, tekme atılarak veya bir cisimle vurularak şiddete maruz kalırlar. Erkeklerin %42 si kızlarınsa %43 ü okul binasında veya okul bahçesinde şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Üstelik kızların %40 ı erkeklerinse %49 u yanlarında başka biri veya bir grup insan varken şiddete maruz kalırlar. Kızlara ve erkeklere şiddet karşısında gösterdikleri reaksiyonlar sorulduğunda çok ciddi bir farklılık görülmüştür. Flörtte şiddete maruz kalan erkeklerin yarısı gülerken, üçte biri de görmezden gelerek karşılık verirken; kızların %40 ı ağlayarak ve %36 ya yakını da kavgayla karşılık vermektedirler.

Şiddetin neden oluştuğu sorusuna erkeklerin %17.1 i partnerlerinden cinsel istekte bulunmalarını, kızların ise %37 sinin cinsel isteklere karşı koydukları için şiddete maruz kaldıklarını bildirmektedirler. Erkeklerin %37 si alkol kullandıklarından dolayı fiziksel şiddete maruz kaldıklarını söylemişlerdir. Bu durumu kızlar erkeklerden farklı bir şekilde %55 olduğunu bildirmişler ve şiddete maruz kaldıklarından erkek partnerlerin sarhoş olduğunu bildirmişlerdir. Öğrencilere flörtte şiddete maruz kaldıklarında kimlere yardım için danıştıkları da sorulmuştur. Bu alanda cinsiyetlerin verdikleri cevaplar arasında fazla bir fark görülmemiştir. Öğrencilerin %3 ünden azı belli bir otoriteye (polis, öğretmen) söylediklerini, %6 sı ise bir arkadaşına %30 u ise gene bu tür şiddete maruz kalmış kimselere söylemişlerdir (Patten, 2000).

Afrikan ve Amerikalı gençlerin yetişkinlik döneminde göstermiş oldukları saldırgan tutumları inceledikleri araştırmada, Rabiner, Coie, Johnson, Boykin ve Lochman (2005), 12 – 22 yaş arasındaki 622 Afrikan ve Amerikalı gençten oluşan

çalışma grubu 2 yıl süresince gözlemlenmiş ve erkeklerin kızlara göre daha saldırgan eğilimli oldukları ve erkeklerin kızlara göre daha yıkıcı saldırgan tutumlarda buldukları belirlenmiştir (Aktaran: Yıldırım, 2007).

Donna, Sheila, Xiaoming ve Weihua (1999) yaptıkları araştırmada ergenlerde şiddet davranışına öncülük eden ebeveyn-ergen uyumunu ve ergenin psikososyal becerilerini incelemişlerdir. Veriler, 9-15 yaş aralığındaki 333 Afrika asıllı Amerikalı ebeveyn – ergen çiftlerinden görüşme yapılarak toplanmıştır. Katılımcılar şiddeti önleme programına devam edenler arasından tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin, çocukların şiddete tanık olmasından veya kurban olmasından dolayı sıkıntı çektiğinin farkında olmadığı bulunmuştur. Bunun yanında ebeveyn-ergen uyum düzeyinin düşük olması, ergenin problem çözme becerilerini ve benlik saygısını azalttığı ve ergenin sıkıntı çekmesi ve şiddete karışmasıyla da ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca düşük uyum düzeyi bulunan ergenler, ailelerinde açık iletişimin, bağlılığın ve ebeveyn gözetiminin daha az olduğunu belirtmişlerdir. Ergen ile ebeveyn arasında uyumun yüksek olduğu aileler, güçlü aile işlevlerine sahip oldukları ve ergenlerde psikososyal uyum becerilerinin de yüksek olduğu bulunmuştur (Aktaran: Avcı, 2006).

Laura, Juluine ve Jered (2005) tarafından saldırganlık ve kızların arkadaşlık ilişkileri arasında pozitif bir ilişki durumu bulunan bir çalışmada yaş ortalaması 15 olan Orta Atlantik Amerika’ da yaşayan 52 kız araştırmaya katılmıştır. Katılımcılara Saldırganlık Ölçeği ile Bem tarafından (1981)’ de geliştirilen Bem Sex-Role uygulanmıştır. Bulgulara göre; saldırganlık ve kızların arkadaşlık ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Aktaran: Büyükşahin Çevik, 2007).

Ergenlerde görülen silah taşıma ve şiddet davranışı için koruyucu faktörlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla Aspy, Oman, Vesley, Mc Leroy, Rodine ve Marshall (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, veriler şiddet davranışı gösteren ve silah taşıyan 1098 ortaokul ve lise öğrencisi ve ebeveynleri ile görüşme yapılarak toplanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, gencin silah taşıması ve şiddet davranışı göstermesi üzerinde aile iletişiminin ve gencin sorumlu karar verme özelliklerinin koruyucu etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkek ergenlerin, kız ergenlere ve

etnik gruplara göre silah taşıma ve şiddet davranışı gösterme açısından daha büyük etki oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak lise öğrencisi olma, ailenin gelir düzeyinin yüksek olması ve iki ebeveynli aile ortamında yaşamamanın, şiddet davranışı göstermeme ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Aktaran: Gök, 2009).

Duncan (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, ergenlerde yaşlılar arası saldırganlık ve kardeşler arası saldırganlık açısından cinsiyet grupları arasında erkeklerin kızlara göre daha fazla saldırgan davranışları bulunmuştur. Aynı zamanda anne-baba eğitim düzeyinin kardeşler arası saldırganlık düzeyini farklılaştırmadığı bulunmuştur. Bireylerin kişisel nitelikleri açısından çekingen ya da girişken olmalarının saldırganlık düzeyiyle olan ilişkisinde ise, çekingen ve içe dönük ergenlerin düşük özgüven, düşük özsaygı ve sinirlilik yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir (Aktaran: Yıldırım, 2007).

Flörtte şiddetle ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmaların birçoğu eşler arasında görülen şiddet ve bu şiddetin çocuklardaki etkisi üzerine yapılmıştır. Son zamanlarda ise lise öğrencileri arasında flörtte şiddet üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmalarda kullanılan çeşitli metotların sonuçlarına göre lise öğrencilerinin %20 ile %50 arasında flörtte şiddete maruz kaldıklarını bulunmuştur (Johnston, 1992; Simons, Lin & Gordon, 1998; O' Keefe, 1997; Aktaran: Patten, 2000).

Ergenlik döneminde çıkma ve saldırganlık ile ilgili yapılan araştırmada, araştırmacılar erenlik döneminde ilk romantik ilişkisini yaşayan genç kızların lise bitinceye kadar partnerleri tarafından fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldıkları ve olumsuz muamele ile karşılaştıklarını ortaya koymuşlardır (Zimmer-Gembeck, 2002; Aktaran: Özdemir, 2006).

Herrenkohl, Maguin, Hill, Hawkins, Abbott ve Catalano (2000) yaptıkları boylamsal çalışmalarında gelişimsel bakış açısıyla şiddet davranışının risk faktörlerini incelemiştir. Veriler, Seattle Sosyal Gelişim Projesi kapsamında projeye 1985' den beri katılan 1053 ergen katılımcıdan oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre bireysel risk faktörleri arasında 10 yaşında görülen antisosyal davranışın, hiperaktivite ve cinsiyetin (erkek olma) sonraki şiddet davranışı üzerinde

açıklayıcı olduğu bulunmuştur. Aileyi içeren risk faktörleri açısından incelendiğinde ise, 10 yaşındaki ebeveyn tutumlarının 18 yaşındaki şiddet davranışını yordadığı bulunurken, 10 yaşındaki aile içi çatışma ve düşük düzeyde aile yönetiminin şiddet davranışını yordamadığı bulunmuştur. Fakat 14-16 yaşlarında görülen aile içi çatışma ve düşük düzeyde aile yönetiminin ergenlerde daha sonraları görülebilecek şiddet davranışını yordadığı gözlenmiştir. Okul değişkenleri açısından 10, 14 ve 16 yaşlarında ölçülen düşük düzeydeki akademik başarının şiddet davranışı üzerinde açıklayıcı olduğu sonucu bulunmuştur (Aktaran: Avcı, 2006).

Üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında Nicholas ve Rasmussen (2006), kadınlarda babanın duygusal şiddetine maruz kalma puanları yüksek saldırganlık puanları ile ilişkili bulunmuş, ancak erkeklerde bu ilişki saptanmamıştır. Bununla birlikte, araştırmada ailede farklı şiddet yaşantılarının saldırganlık düzeylerine etkisi incelenmiş olup; kadınlarda saldırganlığı yordayabilen tek etkenin de babanın duygusal şiddetine maruz kalma olduğu saptanmıştır. Annenin şiddetine maruz kalma ile saldırganlık arasındaki ilişki ise saptanamamıştır. Ayrıca, erkeklerde, babanın fiziksel şiddetine maruz kalma ve ebeveynler arası şiddete tanıklığın şiddeti yordayıcı etkenler arasında olduğu görülmüştür (Aktaran: Baykal, 2008).

Üniversite öğrencilerinin karşı cinsle olan arkadaşlık ilişkileri ve saldırganlık düzeyleri ile ilgili Hamby ve Sugarman (1999) yaptıkları bir araştırmada, erkeklerin kızlara göre fiziksel saldırganlık düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Aktaran: Yıldırım, 2007).

Coles, Greene ve Baitwaite (2002) tarafından yapılan bir araştırmada, şiddet için risk grubunda yer alan ergenlerin kişilik özelliklerini, duyusu ve aileyi kapsayan üç faktörü incelenmiştir. Veriler 13-18 yaş arasında yer alan 99 tutuklu ergenden toplanmıştır. Yapılan çalışmada Williams ve Butcher' in (1989) "Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri", Moos' un (1987) "Aile Çevresi Ölçeği", Spielberg' in (1966) "Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin şiddet davranışı göstermesinde öfke ifade tarzının, sürekli öfkenin ve sürekli kaygının açıklayıcı olduğu bulunmuştur. Bunun yanında erkek ergende

görülen şiddet davranışında aile kontrolünün ayırt edici olmadığı ifade edilmiştir (Aktaran: Gök, 2009).

Yapılan araştırmalara göre, bazı çocukluk deneyimleri ergen ve yetişkinleri şiddete meyilli hale getirmektedir. Kötü davranışlara maruz kalmış, dengesiz aile yaşam deneyimleri olan ergenler ortalamanın üzerinde ve küçük yaşlarda flörtte şiddete deneyimleri olmaktadır. 14-16 yaş arası çocuk koruma hizmetlerinden faydalanan kızların %90' ı flört etmeye başlamış ve bunların yaklaşık %50' si ilişkilerinde cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmışlardır (Wekerle & Wolfo, 1999; Aktaran: Powers ve Kerman, 2006).

Boylamsal araştırmalardan biri olan Yeni Zelanda Sağlık ve Gelişim Çalışması' nda çocukluk ve gençlik döneminde yoksulluk, düşük akademik başarı erkek partnerlerine şiddet davranışlarını en fazla öngören değişkenler arasında bulunmuştur (Moffit ve Jaspi, 1999; Aktaran: WHO, 2002).

Ergenlikte yaşanan romantik ilişkiler olumsuz ve üzücü yaşantılar içerebilir. Ergenlerde yapılan görüşmelerde, arkadaşlık ilişkilerinden çıkmaya geçiş aşamasında rol karmaşası yaşayabilirler. Bu nedenle de bu dönemin stresli bir dönem olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda, bu dönemde özellikle genç kızların romantik ilişkinin bitiminde depresif duygular yaşadıkları ve ilişki sırasında kötü muameleye, fiziksel şiddete uğradıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Zimmer-Gembeck, 2002; Aktaran: Özdemir, 2006).

Ulusal bir araştırmada, Centers for Disease Control (2000) raporuna göre flörtte şiddetin yaygınlığının liselerde %22, üniversitelerde ise %32 olduğu görülmüştür. Silverman (2002) 1997-1998 yılları arasındaki Massachusetts Youth Risk Behavior Survey verilerini analiz ettiğinde lisede okuyan kız öğrencilerin beşte birinin şiddete maruz kaldığını tahmin etmektedir. Halpern (2001)' de National Longitudinal Study of Adolescent Health' den 1994 – 1995 yılları arasında topladığı verilere göre ise 7-12. Sınıf ergen öğrencilerin 18 aylık araştırma süresince %32' sinin flört ilişkisi kaynaklı şiddete maruz kaldığını rapor etmiştir. Diğer araştırmalarda ise bu oranın %9 ile %57 arasında değiştiği görülmüştür (O' Keefe,

2005). Araştırma sonuçlarının bu kadar çok değişkenlik göstermesinin sebebi flörtte şiddetin standart bir değerleyicisinin olmamasıdır (Aktaran: Powers ve Kerman, 2006).

Romantik ilişkilerle ilgili, görüşme ve gözlemsel çalışmalar yanında boylamsal çalışmalar da yapılmıştır. Capuldi ve Clark (1998) tarafından yapılan araştırmada, antisosyal davranan ve çocuk bakma ve yetiştirme becerisi olmayan ailelerde yetişen ergenlerin, orta ergenlik döneminde antisosyal davrandığını, genç yetişkinlik döneminde ise birlikte oldukları kişiye karşı saldırgan davrandıklarını bulmuşlardır.

Roberto ve ark. (2003) tarafından, ergenlerin sözel ve fiziksel saldırganlık konusundaki görüşlerini öğrenmek amacıyla Amerika' nın Midwestern kentinin genel liselerinde ikinci sınıfa devam eden kızlar ve okula devam eden 17 yaş grubundaki erkekler üzerinde araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda aşağılayıcı ifadelerde bulunma, kavga var şeklinde söylentiler yayma, kavga izleme isteği gibi değişkenlerin kavga etme davranışının görülme olasılığını artırdığı bulunmuştur (Aktaran: Yıldırım, 2007).

O' Keefe (1997)' nin Los Angeles' da liseler üzerinde yaptığı etnik ve sosyoekonomik araştırmalar sonucunda flörtte şiddetin çok sık gerçekleştiğini bulmuştur. Kızların %43, erkeklerin %39' unun flörtleri sırasında birtakım şiddet davranışlarına maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Şiddet davranışlarının yine şiddetsel karşılığı olacağı veya gelecekte şiddetsel davranışlara kaynak olabileceği de belirtilmektedir. O' Keefe bunun erkekler tarafından şiddete maruz kalan ve kendilerini savunan dişi bireyler üzerinde çok daha belirgin olarak meydana geldiği bulgusuna ulaşmıştır (Aktaran: Patten, 2000).

Ergenlerin olgunlaşmalarıyla birlikte romantik ilişkiler de değişmeye ve gelişmeye başlayabilir. Konuyla ilgili Roscoe, Diana ve Brooks (1987)' un yaptığı bir araştırmada 6. ve 11. Sınıftaki ergenler ile üniversite öğrencilerinden çıkmanın hayatlarındaki işlevini belirtmeleri istenmiştir. 6. ve 11. ergenler çıkmayı eğlence, yakınlık ve statü olarak belirtirken, üniversite öğrencileri statü elde etmek için değil yakınlık, eğlence, birliktelik ve sosyalleşme için çıktıklarını belirtmişlerdir.

Ergenlerin olgunlaşması ile birlikte romantik ilişkilere ilgi ve partnerlere bağlılık önem kazanırken arkadaşlığın önemi azalmaktadır (Aktaran: Özdemir, 2006).

Futris ve Mc Dowell (2001)' a göre, 13-19 yaş aralığındaki gençler flört ilişkilerindeki şiddet davranışları için gittikçe genişleyen bir risk grubundadırlar. Ergenlerin flört ilişkilerinde şiddet, fiziksel, cinsel ya da duygusal istismar şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Fiziksel istismar, vurma, tekmeleme, ısırma, itirme, fırlatılan bir nesne ile vurmaya kapsamaktadır. Duygusal istismar, lakap takma, sözel olarak taciz, özel olarak veya topluluk içinde küçük düşürme, zarar vermeye yönelik tehdit etmeyi kapsamaktadır. Cinsel istismar ise, cinsellikte güç kullanma ve birisinin istememesine rağmen uygun olmayan yerlerde kişiye dokunma vs. şeklinde görülmektedir. ABD' de sekiz lise öğrencisinden birinin ve beş üniversite öğrencisinden birinin bu tür ilişkilere karıştığı görülmektedir (Aktaran: Çetin, 2004). Flört ilişkilerinde görülen şiddet uzun süreli travma ve psikolojik sonuçlara neden olabilmektedir. Flört ilişkilerindeki şiddet davranışları yetişkin ilişkilerinde de şiddetin olabileceğinin bir göstergesi olabilmektedir (Suderman ve Jaffe, 1993).

Ergenlik dönemindeki romantik ilişkiler olumsuz ve üzücü yaşantılar içerebilir. Yapılan görüşmelerde ergenler, arkadaşlık ilişkilerinden flört etmeye geçiş aşamasında rol karmaşası yaşayabilirler ve bu nedenle bu dönemin stresli olduğunu belirtmişlerdir. En fazla bu dönemde, reddedilmiş ve söyledikleri alaya alınmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarında, Bu dönemde özellikle genç kızların romantik ilişkinin bitişinde depresif duygular yaşadıkları ve ilişki sırasında da kötü muameleye, fiziksel şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Ergenlik döneminde çıkma ve saldırganlıkla ilgili yapılan çalışmalarda, erinlik döneminde ilk romantik ilişkisini yaşayan genç kızların lise bitinceye kadar romantik ilişki yaşadıkları partnerleri tarafından fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldıkları ve kötü muamele ile karşılaştıkları ortaya çıkmıştır (Zimmer-Gembeck, 2002; Aktaran: Özdemir, 2006).

Malik, Sorenson ve Aneshensol (1997), flört ilişkilerinde şiddet uygulama ve kurban olma ilişkisinde önemli cinsiyet farklılığı varken, toplumsal şiddete karışmada görece olarak daha az cinsiyet farklılığı bulunmaktadır. Foshee (1996), erkekler kızlara oranla daha çok toplumsal şiddet kurbanı olmakla birlikte daha çok

suç işlemektedirler. Diğer yandan flört ilişkilerinde kızlar erkeklerden daha fazla şiddet kullanmaktadır. Yapılan çalışmalarda flört ilişkilerinde ergen kızların erkeklere göre daha fazla şiddet uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında erkekler flört ilişkilerinde kızlara göre daha fazla cinsel şiddet uygulamaktadırlar ve ergen kızlar flört ilişkilerinde erkeklere göre daha fazla cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Kızlar tarafından fiziksel şiddetin daha fazla uygulanması bir tepki ya da cinsel saldırganlığa karşı kendini koruma ihtiyacı olarak görülebilir, ancak bu durum genel bir kanı olarak kabul edilmemektedir (Malik ve diğerleri, 1997; Aktaran: Çetin, 2004).

Yapılan araştırmalara göre, bazı çocukluk deneyimleri ergen ve yetişkinleri şiddete meyilli hale getirmektedir. Kötü davranışlara maruz kalmış, dengesiz aile yaşam deneyimleri olan ergenler ortalamanın üzerinde ve küçük yaşlarda flörtte şiddete deneyimleri olmaktadır. 14-16 yaş arası çocuk koruma hizmetlerinden faydalanan kızların %90' ı flört etmeye başlamış ve bunların yaklaşık %50' si ilişkilerinde cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmışlardır (Wekerle & Wolfo, 1999; Aktaran: Powers ve Kerman, 2006).

Romantik ilişkilerle ilgili boylamsal çalışmalar da yapılmıştır. Örnek olarak, Capuldi ve Clark antisosyal davranan, çocuk bakma ve yetiştirme becerisi olmayan ailelerde yetişen ergenlerin, orta ergenlikte antisosyal davrandığını, genç yetişkinlikte ise birlikte oldukları kişiye karşı saldırgan davrandıklarını bulmuşlardır (Capuldi ve Clark, 1998; Aktaran: Özdemir, 2006).

Anne-babaların bu aşamada ergenlerin flörtteki davranışları üzerinde çok kritik roller vardır. Çünkü onlar ergenler için çok güzel birer örnektirler ve onların çatışmalar karşısındaki davranışları ergen bireylere örnek oluşturmaktadır. Anne-babaların ergen çocuklarına karşı gösterdikleri davranışlar, çocuklarının da diğer insanlara karşı davranışlarında birer rol model olacaktır (Steinberg ve Levine, 1997; Darlin, 1999; Aktaran: Patten, 2000).

Ergen romantik ilişkileri sağlıklı ve destekleyici olmakla birlikte, zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlarla da ortaya çıkabilmektedir (Wolfe ve ark., 2001) Yetişkinlikteki evlilik ilişkilerinde görülen şiddet ve istismar davranışlarının,

genellikle ergenlik dönemi romantik ilişkileriyle başladığı ve benzerlik gösterdiği bilinmektedir (Henton ve ark. 1983; Lichter ve Mc Closkey, 2004; O' Keeffe ve ark. 1986). Sorunlarla başa çıkma ve stres azaltma yolu olarak görülen şiddet ve istismar gibi davranışlarla karşı karşıya kalan kişinin korku, utanma duygusu ve istismarın normal kabul edilebileceği ve hoşgörü gösterilebileceği düşüncesiyle gizlendiği görülmektedir. Yapılan araştırmalar flört ilişkilerinde şiddete uğrayan ergenlerin umutsuzluk, düşük benlik saygısı, madde kullanımı, silah taşıma, korunmasız cinsel ilişki, intiharı düşünme, intihar girişiminde bulunma gibi sorunlu ve riskli davranışlara eğilimli olduğunu göstermektedir (Ackard ve ark. 2003; Howard ve ark. 2005; Howard ve ark. 2007; Howard ve Wang 2003; Silverman ve ark. 2001). İstismar davranışlarına kız ergenlerin daha fazla maruz kalması, bu tür davranışların ergenler arasında anlamlı bir sorum olduğunu ve halk sağlığını tehdit ettiğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Close 2005; Collin-Vezina ve ark. 2006; Howard ve Wang 2005; James ve ark. 2000; Raiford ve ark. 2007; Silverman ve ark. 2001; Simith ve ark. 2003; Wolf ve Foshee 2003). Romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar karşısında ergenlerin gösterdikleri sözel istismar veya gözdağı vermek, tehdit etmek şeklindeki davranışların, tokat atmak, dövmek veya cinsel ilişkiye zorlamaya kadar uzandığı da bilinmektedir (Malik ve ark. 1997; Smith ve Williams 1992; Aktaran: Kalkan, 2008).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin flörtte şiddeti kabul düzeyini çeşitli değişkenler açısından inceleyebilmek amacıyla survey (betimleyici) modelinde bir çalışmadır. Geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modellerine survey modeli adı verilir. Araştırmaya konu olan birey, olay veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2004).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Konya İli' ndeki Selçuk Üniversitesi' nde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini 2010 – 2011 eğitim öğretim yılında Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Mühendislik - Mimarlık Fakültelerinin çeşitli bölümlerinde 1, 2, 3. Sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce Öğretmenliği' nin 1, 2, 3. Sınıflarında öğrenim gören ve tesadüfi olarak seçilen 1106 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 4: Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Öğrencilerin Demografik Değişkenlerine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

	f	%
<u>Fakülteler</u>		
Fen Fakültesi	239	21.6
Edebiyat Fakültesi	358	32.4
Eğitim Fakültesi	231	20.9
Mühendislik/Mimarlık Fakültesi	278	25.1
Toplam	1106	100.0
<u>Cinsiyet</u>		
Kız	679	61.4
Erkek	427	38.6
Toplam	1106	100.0
<u>Sınıf</u>		
1. Sınıf	370	33.5
2. Sınıf	456	41.2
3. Sınıf	280	25.3
Toplam	1106	100.0
<u>Yaş Grubu</u>		
18-20 Yaş	687	63.2
21-23 Yaş	376	34.6
24-26 Yaş	24	2.2
Toplam	1087	100.0
<u>Yerleşim Yeri</u>		
Köy	75	6.8
Kasaba	51	4.6
İlçe	252	22.8
İl	727	65.8
Toplam	1105	100.0
<u>Aile Gelir Düzeyi</u>		
500 TL den az	91	8.3
500-1500 TL arası	651	59.7
1500 TL den fazla	348	31.9
Toplam	1090	99.9
<u>Anne Eğitim Düzeyi</u>		
Okur yazar değil	100	9.2
Okur yazar ama ilköğretim mezunu değil	57	5.2
İlköğretim mezunu	556	51.1
Ortaokul mezunu	140	12.9
Lise ve dengi okul mezunu	154	14.2
Yüksek öğretim/üniversite mezunu	81	7.4
Toplam	1088	100.0
<u>Baba Eğitim Düzeyi</u>		
Okur yazar değil	27	2.7
Okur yazar ama ilköğretim mezunu değil	36	3.6
İlköğretim mezunu	342	33.7
Ortaokul mezunu	133	13.1
Lise ve dengi okul mezunu	247	24.4
Yüksek öğretim/üniversite mezunu	229	22.6

Toplam	1014	100.0
---------------	-------------	--------------

Tablo 4’ de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerden 239’ u(%21.6) Fen Fakültesinde, 358’ i(%32.4) Edebiyat Fakültesinde, 231’ i(%20.9) Eğitim Fakültesinde, 278’ i(%25.1) Mühendislik/Mimarlık Fakültesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımları; 679’ u(%61.4) kız, 427’ si(%38.6) erkektir. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımları; 370’ i(%33.5) 1.Sınıf, 456’ sı(%41.2) 2.Sınıf, 280’ i(525.3) 3.Sınıftır. Öğrencilerin yaş grubuna göre dağılımları; 687’ si(%63.2) 18-20 yaş arasında, 376’ sı(%34.6) 21-23 yaş arasında, 24’ ü(%2.2) 24-26 yaş arasındadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerlere göre dağılımları; 75’ i(%6.8) köyde, 51’ i(%4.6) kasabada, 252’ si(%22.8) ilçede, 727’ si(%65.8) ilde yaşamaktadır. Öğrencilerin aile gelir düzeyine göre dağılımları; 91’ i(%8.3) 500 TL’ den az, 651’ i(%59.7) 500-1500 TL arası, 348’ i(%31.9) 1500 TL! den fazla aile gelir düzeyine sahiptir. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi dağılımları; 100’ ü (%9.2) okuryazar değil, 57’ si (%5.2) okuryazar ancak ilkokul mezunu değil, 556’ sı (%51.1) ilkokul mezunu, 140’ ı (%12.9) ortaokul mezunu, 154’ ü (%14.2) lise ve dengi okul mezunu, 81’ i (%7.4) yükseköğretim/üniversite mezunudur. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi dağılımları; 27’ si (%2.7) okuryazar değil, 36’ sı (%3.6) okuryazar ancak ilkokul mezunu değil, 342’ si (%33.7) ilkokul mezunu, 133’ ü (%13.1) ortaokul mezunu, 247’ si (%lise ve dengi okul mezunu, 229’ u (%22.6) yükseköğretim/üniversite mezunudur. Öğrencilerin karşı cinsten arkadaşı olup olmama durumuna göre dağılımları; 556’ sının (%51.0) karşı cinsten arkadaşı vardır, 534’ ünün (%49.0) karşı cinsten arkadaşı yoktur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler öğrencilere uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Çiftler Arası Şiddet Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda; fakülte, cinsiyet, sınıf, yaş, yaşanılan yer, gelir düzeyi, anne – baba eğitim düzeyi ve karşı cinsten arkadaşın olup olmadığını sorgulayan sorulara yer verilmiştir (EK-1).

3.3.2. Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ)

Araştırmada çiftler arası şiddeti kabul durumunu ölçmek için Foshee, Futhergill ve Stuart (1992)' in orijinalinde de 11 madde olarak geliştirdiği Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (ÇAŞKÖ) kullanılmıştır. Bu çalışmanın geçerlilik, güvenilirlik çalışmaları ve Türkçe' ye uyarlanması Sezer (2008) tarafından yapılmıştır.

Ölçek 11 madde halinde dörtlü ölçek tipinde hazırlanmıştır. Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği' nin bütününe bakıldığında 1., 3. Ve 4. Maddelerin erkeğin kadına uyguladığı şiddeti kabul etme; 5., 6., ve 8. Maddelerin erkeğin kadına uyguladığı şiddeti kabul etme ve 2., 7., 9., 10. ve 11. Maddelerin genel olarak çiftler arasındaki şiddeti kabul etme ile ilgili olduğu görülmektedir. Ölçekte puanlama “1: Kesinlikle Katılmıyorum”, “2: Katılmıyorum”, “3: Katılıyorum”, “4: Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yapılmıştır. Buna göre ölçekten elde edilen puanın yüksek olması çiftler arasında yaşanan şiddeti kabul etme düzeyinin yüksek olduğunu, düşük puan ise çiftler arası şiddeti kabul etme düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçek tüm ergenlere uygulanabilmektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasına bakıldığında Cronbach Alpha ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısının “.71” ile “.91” arasında değiştiği görülmüştür. (Dahlberg ve ark. 2005; Kaura ve Lohman, 2007; Aktaran: Sezer, 2008). Yapılan geçerlik çalışmasında, Saldırganlık Ölçeği (SÖ) toplam puanları ile ÇAŞKÖ' nün toplam puanları arasındaki ilişkinin ($r=.61$) kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği' nin, ergenlerin çıkmakta olan çiftlerin birbirlerine olan bazı saldırgan davranışları hakkındaki görüşlerini öğrenmeye yönelik bir ölçek olduğu düşünüldüğünde, elde edilen sonuç ölçeğin Türkçe Formunun eşdeğer geçerliği için bir kanıt olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Yapılan güvenilirlik çalışması sonuçlarına göre, ÇAŞKÖ' nün üç hafta ara ile uygulanması ile hesaplanan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=.82$, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise “.80” bulunmuştur. Bu bulgular Türkçe ÇAŞKÖ' nün güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Yapılan bu araştırmada iftler Arası şiddeti Kabul leği' nin güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha güvenirlik hesaplamasından yararlanılmış ve ölçeğin güvenilirliği $\alpha=0.88$ ile yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin geçerliliğini test edebilmek için önce Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulandığında ise özdeğeri 1' den büyük 2 faktörlü bir yapı ortaya çıkmaktadır. Bu iki faktörün varyans açıklama oranı ise %58.93' dir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak için daha önce belirlenmiş olan örneklem grubundaki Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Mühendislik – Mimarlık Fakültesi, Eğitim Fakültesi (İngilizce ğretmenliği)' ndeki bölüm başkanları ile görüşülmüş ve görüşmede araştırmanın amacı, önemi ve lme aracı hakkında bilgiler verilmiştir. Yapılan görüşmelerde herhangi bir sorun olmayacağı ifade edildikten sonra örneklem grubunda yer alan fakültelerdeki (Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik/Mimarlık Fakültesi) ğrencilere lcekler araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Veri toplama araçlarının uygulanması ders saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamadan önce veri toplama aracı ile ilgili yönergeler okunmuş ve uygulama ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda eksik doldurulan form ve lcekler araştırmaya dahil edilmemiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasından sonra, her bir lcek puanlanarak hatalı ya da eksik bir şekilde doldurulan lcekler puanlama işlemine dahil edilmemiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden lcekleri eksik ya da hatalı yanıtlayan ya da hiç yanıtlanmayan öğrencilerin verileri geçersiz sayılarak çıkarılmış ve bununla birlikte 1106 öğrenciye ait ham veriler değerlendirmeye alınmıştır. Daha sonra elde edilen veriler SPSS WINDOWS 17.0 paket programına girilerek istatistiksel zmlmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılacak olan istatistiksel yöntemlerin temel varsayımı olan normallik sınaması yapılmıştır. Normallik sınamalarında gözlem sayısı 29' dan az

olduğunda Shapiro-Wilks testi, gözlem sayısı 29 ve daha büyük olduğunda ise Kolmogorov-Simirnov testi kullanılmaktadır. Veri sayısı 1106 olduğu için Kolmogorov-Simirnov testinden yararlanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde, frekans ve yüzde dağılımı, Cronbach Alpha, faktör analizi, KMO ve Bartlett testi, Kolmogorov – Simirnov testi, Kruskal – Wallis ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi gruplar arasındaki varyans analizinin parametrik olmayan alternatifidir ve bu analiz üç veya daha fazla grup için karşılaştırma yapmayı sağlar. Mann Whitney U testi gruplar arasındaki T testinin parametrik olmayan alternatifidir ve bu analiz iki grup için karşılaştırma yapmayı sağlar. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabullenme Durumuna Yönelik Tutumlarının Genel Olarak İncelenmesine İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumuna ilişkin verilen cevaplar değerlendirildiğinde ölçeğin ortalaması 1,73 çıkmış ve bu katılımcıların sorulan ifadelere genel olarak katılmadıkları sonucunu verir. İlgili tablo aşağıdaki gibidir;

Tablo 5: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabullenme Durumuna Katılım Düzeyleri n, \bar{X} , Ss Sonuçları

İfadeler	n	\bar{X}	Ss
Kız arkadaşını dövecek kadar öfkeli olan bir erkek onu çok seviyor olmalıdır.	1106	1,47	,81
Birlikte çıkan çiftler arasındaki şiddet ilişkiyi geliştirici olabilir.	1104	1,52	,77
Kızlar bazen çıktıkları erkek tarafından dayak atılmasını hak ederler.	1103	1,71	,98
Erkek arkadaşını kasıtlı olarak kışkırtan bir kız dayak atılmasını hak eder.	1106	1,91	1,01
Erkekler bazen çıktıkları kız tarafından dayak atılmasını hak ederler.	1095	1,68	,93
Erkek arkadaşını dövecek kadar öfkeli olan bir kız onu çok seviyor olmalıdır.	1102	1,58	,86
Çiftler arasındaki şiddetin kabul edilebilir olduğu zamanlar vardır.	1099	1,91	,94
Kız arkadaşını bilerek kışkırtan bir erkek dayak yemeyi hak eder.	1095	1,94	1,00
Şiddet bazen duyguları ifade etmenin tek yoludur.	1096	1,63	,87
Bazı çiftlerin sorunlarını çözmede şiddet kullanması gerekir.	1102	1,52	,79
Çiftler arasındaki şiddet kişisel bir meseledir ve insanların buna karışmaması gerekir.	1104	2,19	1,09
Genel	1106	1,73	,63

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumuna yönelik genel tutumlar ile ilgili sorulara verilen cevaplar incelendiğinde en düşük katılıma ilişkin ortalama “*Kız arkadaşını dövecek kadar öfkeli olan bir erkek onu çok seviyor olmalıdır.*” ifadesi olmuştur (ortalama:1,47). En yüksek katılıma ilişkin ortalama “*Çiftler arasındaki şiddet kişisel bir meseledir ve insanların buna*

karişmamasi gerekir.” ifadesi olmuştur (ortalama:2,19) ve araştırmaya katılan ergenler bu ifadeye kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.2.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabulüne İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün fakülte değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 6 verilmiştir.

Tablo 6: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Flörtte Şiddet	Fen Fakültesi	239	19.10	6.33	570.41				Mühendislik/Mimarlık Fakültesi-Eğitim Fakültesi,
	Edebiyat Fakültesi	358	19.58	7.07	580.18				Mühendislik/Mimarlık Fakültesi-Fen Fakültesi,
	Eğitim Fakültesi	231	16.97	6.60	448.62	3	32.30	.00	Mühendislik/Mimarlık Fakültesi-Edebiyat Fakültesi
	Mühendislik/Mimarlık Fakültesi	278	19.74	6.94	591.71				

Tablo 6 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun fakültele göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p=0.00<0.05$) belirlenmiştir. Farkın kaynağının belirlenmesi için yapılan Kruskal Wallis testine göre; Mühendislik/Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin çiftler arası

şiddeti kabul sıra ortalamalarının sırasıyla; Eğitim Fakültesi, Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle; Mühendislik/Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin, çiftler arası şiddeti kabul durumunun diğer fakültelerdeki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.2. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Mann Whitney U Testi yapılmıştır.

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün cinsiyet değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	χ^2	p	Anlamlı Fark
	Kız	679	16.91	5.86	456.97			
Flörtte Şiddet	Erkek	427	22.24	7.06	709.99	79424.500	.00	Erkek-Kız

Tablo 7 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p=.00<0.05$) belirlenmiştir. Farkın kaynağının belirlenmesi için uygulanan Mann Whitney U Testine göre; Erkek öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul sıra ortalaması kız öğrencilerin sıra ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu

belirlenmiştir. Başka bir deyişle; erkek öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul durumunun kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.3. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Sınıflara Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün sınıf değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Sınıflarına Göre Birbirlerine Olan şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Flörtte Şiddet	1.Sınıf	370	18.71	6.53	546.91				
	2.Sınıf	456	19.05	6.82	558.04	2	.256	.88	Yok
	3.Sınıf	280	19.19	7.33	554.82				

Tablo 8 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarının kabul durumunun sınıflara göre anlamlı düzeyde farklılık ($p=0.88>0.05$) göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuca göre; 1., 2. Ve 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin flörtte şiddet davranışlarını kabullenme puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.2.4. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün yerleşim yeri değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Yerleşim Yeri	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
Flörtte Şiddet	Köy	75	21.80	7.39	678.82	3	13.366	.00	Köy-İl, Köy-İlçe Köy- Kasaba
	Kasaba	51	18.76	5.87	558.37				
	İlçe	252	19.02	6.79	557.05				
	İl	727	18.69	6.83	538.24				

Tablo 9 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p=0.00<0.05$) belirlenmiştir. Farkın kaynağının belirlenmesi için yapılan Kruskal Wallis testine göre; köyde yaşayanların çiftler arası şiddeti kabul sıra ortalamalarının sırasıyla; ilde yaşayanların, ilçede yaşayanların ve kasabada yaşayanların sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle; köyde yaşayan öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul durumunun diğer yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.5. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 10' de verilmiştir.

Tablo 10: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Gelir Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Flörtte Şiddet	500 TL' den az	91	20.56	6.63	631.31				500 TL' denaz-500-1500 TL arası
	500-1500 TL arası	651	18.71	6.65	537.44	2	7.435	.02	500 TL'den az-1500 TL' den fazla
	1500 TL' den fazla	348	18.93	7.08	538.15				

Tablo 10 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p=0.02<0.05$) belirlenmiştir. Kruskal Wallis testine göre; aile gelir düzeyi 500 TL' den az olan öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul sıra ortalamalarının sırasıyla; aile gelir düzeyi 500-1500 TL arası ve aile gelir düzeyi 1500 TL' den fazla olan öğrencilerin sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle; aile gelir düzeyi 500 TL' den az olan öğrencilerin, çiftler arası şiddeti kabul durumunun aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenci ailelerine göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.6. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün anne eğitim düzeyi değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfade ler	Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Flört te Şiddet	Okuryazar değil	100	20.41	7.00	615.82	3	12.474	.02	Okuryazar değil-lise ve dengi okul mezunu, okuryazar değil-ilkokul mezunu, okuryazar değil-yükseköğretim/üniversite mezunu, okuryazar değil-okuryazar ancak ilkokul mezunu değil
	Okuryazar ancak ilkokul mezunu değil	57	20.40	7.24	610.25				
	İlkokul mezunu	557	18.69	6.45	537.70				
	Ortaokul mezunu	140	19.08	7.24	544.28				
	Lise ve dengi okul mezunu	154	18.10	7.18	491.77				
	Yükseköğretim/Üniversite mezunu	81	19.31	7.29	557.48				

Tablo 11 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p=0.02<0.05$) belirlenmiştir. Kruskal Wallis testine göre; anneleri okuryazar olmayan öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul sıra ortalamasının sırasıyla; annesi lise ve dengi okul mezunu olan, ilkokul mezunu olan, ortaokul mezunu olan, yükseköğretim/üniversite mezunu olan, okuryazar ancak ilkokul mezunu olmayan öğrencilerin sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle; annesi okuryazar olmayan öğrencilerin, çiftler arası şiddeti kabul durumunun diğer anne eğitim düzeyindeki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.7. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün baba eğitim düzeyi değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 12: Flört Etmekte Olan Ergenlerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfade ler	Baba Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
Flört te Şidd et	Okuryazar değil	27	22.74	9.91	611.00	5	15.108	.01	Okuryazar ancak ilkokul mezunu değil-ortaokul mezunu,
	Okuryazar ancak ilkokul mezunu değil	36	22.03	7.28	642.32				okuryazar ancak ilkokul mezunu değil-lise ve dengi okul mezunu,
	İlkokul mezunu	342	19.22	6.85	518.95				okuryazar ancak ilkokul mezunu değil-
	Ortaokul mezunu	133	18.01	6.36	469.28				yükseköğretim/üniv ersite mezunu,
	Lise ve dengi okul mezunu	247	18.60	6.90	488.45				okuryazar ancak ilkokul mezunu değil-ilkokul mezunu,
	Yükseköğr etim/Ünive rsite mezunu	229	18.64	6.29	499.75				okuryazar ancak ilkokul mezunu değil-okuryazar değil

Tablo 12 incelendiğinde, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde

farklılaştığı ($p=0.01<0.05$) belirlenmiştir. Kruskal Wallis testine göre; babaları okuryazar ancak ilkokul mezunu olmayan öğrencilerin çiftler arası şiddeti kabul sıra ortalamasının sırasıyla; babası ortaokul mezunu olan, lise ve dengi okul mezunu olan, yükseköğretim/üniversite mezunu olan, ilkokul mezunu olan, okuryazar ancak ilkokul mezunu olmayan öğrencilerin sıra ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle; babası okuryazar ancak ilkokul mezunu olmayan öğrencilerin, çiftler arası şiddeti kabul durumunun diğer baba eğitim düzeyindeki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2.8. Ergenlerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmama Durumuna Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

Ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabulünün karşı cinsten arkadaşı olup olmama değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 13' de verilmiştir.

Tablo 13: Ergenlerin Karşı Cinsten Arkadaşı Olup Olmama Durumuna Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulgular

İfadeler	Karşı Cinsten Arkadaşınız Var mı?	n	\bar{X}	Ss	Sıra Ort.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Flörtte Şiddet	Evet	556	18.83	6.97	538.98	144827.500	.48	Yok
	Hayır	534	18.94	6.61	552.29			

Tablo 13 incelendiğinde, ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabul durumunun karşı cinsten arkadaşı olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık ($p=0.48>0.05$) olmadığı belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde üniversitede öğrenim gören gençlerde (ergenlerde) flörtte şiddetin kabul durumu fakülte, cinsiyet, sınıf, yerleşim yeri, aile gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve karşı cinsten arkadaşı olup olmama durumuna göre elde edilen sonuçların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

5.1. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Fakültelerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun fakültele göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları, Mühendislik/Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin çiftler arası şiddeti en çok kabul eden grup olduklarını gösterirken, Eğitim Fakültesi (İngilizce Öğretmenliği) öğrencilerinin çiftler arası şiddeti en az kabul eden grup olduğunu göstermektedir.

Baykal (2008) farklı fakültele devam eden öğrencilerde ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutumların incelendiği bir araştırmada, Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin kadına yönelik şiddete karşı olma yönünde en yüksek ortalamaya sahip olması bulgusuyla ve aynı çalışmada Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin, tüm erkek öğrenciler arasında; ailede kadına yönelik şiddete karşı olma yönünde en yüksek ortalamalara sahip olması, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ise (hem erkek hem kız öğrencilerin) kadına yönelik şiddeti destekler yönde en yüksek ortalamalara sahip olması bulgusu araştırma bulgularıyla paralellik göstermemektedir.

Polat ve diğerlerinin (2006) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin okudukları bölüm ile şiddet uygulama ve maruz kalma durumları arasında bir farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu araştırma bulgularıyla paralellik göstermemektedir.

Flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun Mühendislik/Mimarlık (sayısal bölüm) öğrencileri tarafından en çok kabul edilmesini; sayısal ve sözel bölüm öğrencilerinin aldıkları eğitim farklılıkları bakış açılarını etkiliyor olabilir. Sayısal bölümü öğrencilerinin olay ve olgulara karşı

daha çok teknik açıdan bakmaları, sözel öğrencilerin ise eğitim bilimleri gibi dersler neticesinde öğrenimleri süresince edindikleri problem çözme becerileri olabilir.

5.2. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun cinsiyetlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları, erkeklerin kızlara göre çiftler arası şiddeti daha fazla kabul ettiklerini göstermektedir.

Tok (2001) cinsiyet rolleriyle ilgili farklı kalıp yargılara sahip üniversite öğrencilerinin, cinsiyetlerine, fakültelerine, sınıflarına, ilgi alanlarına, öğrenim sırasında barındıkları yere ve okudukları bölümden mezun olma durumları açısından saldırganlık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği bir araştırmada, erkek öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin kız öğrencilerinininkine göre yüksek olduğu bulgusuyla ve Doğan (2001)' in farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip ergenlik çağındaki kız ve erkek ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ana-baba tutumları arasındaki ilişkilerin incelendiği bir başka araştırmada; kızların saldırganlık düzeylerinin erkeklerin saldırganlık düzeylerinden daha fazla olduğu bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Öğrenci ergenlerin şiddete yönelik tutumlarının incelendiği bir başka araştırmada, şiddete yönelik tutumların cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve erkek ergenlerin kız ergenlere göre şiddeti daha çok onayladıkları bulgusuyla da paralellik göstermektedir (Çetin, 2004).

Cinsiyet, ergenlerin neden flörtte şiddete giriştiğinin sebepleri üzerinde de etkilidir. Şiddetin temelinde yer alan öfke duygusu her ne kadar hem kız hem de erkek ergenler için sık gündeme gelen sebep olsa da kızlar genelde kendilerini savunmak için erkekler ise diğeri üzerinde kontrol sağlamak için şiddete başvurur (Foshee, 1996; O' Keefe, 1997; Watson, 2001; Aktaran: Powers & Kerman, 2006).

Yapılan araştırmalarda (Foshee, 1996; Molidor, Tolman ve Kober, 2000) flörtte cinsel olmayan şiddetin çift taraflı olduğu görülmüştür. Aslında kız ergenlerin

erkek ergenlerden daha fazla şiddet uyguladığı tutarlı fakat mantığa aykırı bir bulgudur. Kızların kötü bir şey yapma oranı %28' den %33 olmasına karşın bu oran erkeklerde %11 ve %20 arasındadır. Her ne kadar bu bulgu ergen kızlara arasında şiddetin artmasını açıklasa da kızların bunu genellikle kendini savunurken yaptığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Erkekler saldırganlıklarını eksik beyanda bulunup inkar edebilirler veya minimize edebilirler, kızlar ise genellikle suçlarını kabul ederler ve büyük sorumluluklar alırlar. Ancak cinsel şiddet söz konusu olduğunda ise tam tersi geçerlidir.

Björkquist, Lagerpetz, Kaukiainen (1991) yaptıkları araştırmada, kız çocukların dolaylı ve kişisel erkek çocukların ise fiziksel saldırgan davranışlarda bulduklarını ortaya koymuşlardır. Dipetro (1981) araştırmasında, kız ve erkeklerin oyunlarının farklı nitelikte olduğunu ve sosyal etkileşimlerinin farklı olduğunu bulmuştur. Genellikle erkekler birbirlerine karşı aşırı fiziksel temas içeren, uyarıcı oyuncaklarla oynamayı tercih etmektedirler. Kızlar ise kendi koydukları kurallar, önerilerle genelde sözel oyunlarda kullanabilecekleri oyuncaklarla oynamaktadırlar. Etkileşim fiziksel temas değil, sözeldir. Bu bulgular doğrultusunda, çocukluk döneminde kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyetin kazanımı ve oyun şekilleri açısından farklılaşmalarının, ileriki dönemlerde şiddete yönelik tutumlarda cinsiyet farklılığının oluşmasında temel etken olarak görülebilir (Aktaran: Çetin, 2004).

Cinsiyet, flörtte şiddetin tesirini de etkileyebilmektedir. Daha büyük ve güçlü olmalarından dolayı erkek ergenler kız mağdurlara daha büyük zarar verebilmektedirler. Erkek ergenlere kıyasla kız ergenler flörtte şiddetten dolayı daha fazla etkiye maruz kalmakta ve medikal tedaviye ihtiyaç duymaktadırlar (Makepace, 1987; Aktaran: Powers ve Kerman, 2006).

Kızlara göre erkek ergenlerin şiddete yönelik daha olumlu tutuma sahip olmalarında, toplumda erkeklerin yetiştirilme tarzlarının kızlardan farklılık göstermesi, saldırganlığı destekleyen rollerle toplumsallaşmasına ve bununla birlikte erkekler için şiddetin hoş görülmesi gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülebilir. Buna karşın kızların daha çok uyumlu davranışlarının onaylandığı söylenebilir. Çocuklukta oynanan oyunlar gözden geçirildiğinde de erkeklerin daha çok silah ve türleri

oyuncaklarla oynaması şiddetin erkekler tarafından kabul edilmesi ve uygulanmasına etki edebileceği söylenebilir.

5.3. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Yerleşim Yerine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun yerleşim yerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları köyde yaşayanların çiftler arası şiddeti en fazla kabul eden grup olduğunu gösterirken, çiftler arası şiddeti en az kabul eden grubun ilde yaşayanlar olduğunu göstermektedir.

Baykal (2008) 'ın üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, yaşamının en uzun bölümünü geçirdiği yerin büyük şehir ya da ilçe, köy olmasına göre babasının annesine şiddet uyguladığını belirtenlerin oranının farklılaşmadığı bulgusu araştırma bulgularıyla paralellik göstermemektedir.

Araştırmada çiftler arası şiddeti en fazla kabul eden grubun köyde yaşayanların olmasının burada yaşayan kişilerin ataerkil bir toplum yapısına sahip olmalarından dolayı kadının ve kadına ait hakların göz ardı edilmesinden kaynaklanıyor olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

5.4. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun aile gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları aile gelir düzeyi 500 TL' den az olanların şiddeti daha çok kabullendiklerini gösterirken, daha yüksek aile gelir düzeyine sahip olanların şiddeti daha az kabullendiklerini göstermektedir. Bu sonuçlar literatürdeki diğer araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Yapılan birçok araştırmada alt gelir düzeyine sahip olanların üst gelir düzeyine sahip olanlara göre şiddeti daha çok kabullendikleri ve uyguladıkları bulunmuştur (Yetim, 2008; Karakaya, 2008; Dindaş, 2008; Altun, 2006).

Yavuz (2009) çalışmasında, ailelerinin ekonomik durumunu kötü olarak nitelendiren öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumunu orta ve iyi olarak

nitelendiren öğrencilere göre daha fazla açık ve örtülü şiddet puanı aldıkları bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada; düşük aile gelir düzeyine sahip olanların şiddeti daha fazla kabullenirken, yüksek aile gelir düzeyine sahip olanların çiftler arası şiddeti daha az kabullenmesini yoksulluk ve ekonomik yetersizliğin şiddet uygulamasını olağan karşılama devamında da şiddet uygulamasını artırdığı yorumu yapılabilir.

5.5. Flört Etmekte Olan Ergenlerin Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre Birbirlerine Olan Şiddet Davranışlarını Kabule İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun katılımcıların annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları annesi okuryazar olmayanların şiddeti en fazla kabul eden grup olduğunu gösterirken, annesi lise ve dengi okul mezunu olanların şiddeti en az kabul eden grup olduğunu göstermektedir. Bu bulgu; annesi hiç okula gitmemiş olan öğrencilerin açık şiddet alt boyutunu algılama bakımından annesi ilkokul mezunu olan grup ile annesi orta okul mezunu olan öğrenci gruplarına göre daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları, ayrıca annesi orta okul mezunu olan öğrencilerin açık şiddet alt boyutunu algılama açısından annesi lise mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları bulgusuyla (Yavuz, 2009) paralellik göstermektedir.

Yıldırım, (2007) yaptığı çalışmada şiddete başvuran ve başvurmayan ergenlerin anne eğitim düzeyleri arasında bir farklılık olmadığı bulgusuyla araştırma bulgusu paralellik göstermemektedir.

Araştırmada, flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumunun katılımcıların babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları baba eğitim düzeyi ile şiddet kabulünün ters orantılı olduğunu ve gittikçe düştüğünü göstermektedir. Yani baba eğitim düzeyi düşük ise şiddet kabul durumu yüksek olmakta, babanın eğitim düzeyi yüksek ise şiddet kabul durumu düşük düzeyde olmaktadır. Bu bulgu; şiddete başvuran ergenlerin baba eğitim düzeylerinin şiddete başvurmamış ergenlere göre daha düşük olduğu bulgusuyla (Yıldırım, 2007) paralellik göstermektedir.

Anne-baba eğitim düzeyi düşük ergenlerin şiddeti daha fazla kabul ediyor olması aile içerisinde eğitimsizliğin getirdiği bir durum olarak ailelerin şiddeti bir problem çözme aracı olarak kullanıyor olabilecekleri, bununla birlikte de ergenin anne-babayı model alabilecekleri yorumu yapılabilir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara ilişkin verilen önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Katılımcıların fakültelere göre flört etmekte olan ergenlerin birbirlerine olan şiddet davranışlarını kabullenme durumuna yönelik katılım düzeyleri arasındaki farklılık incelenmiş ve Mühendislik/Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabulünün en yüksek olduğu görülürken, Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabulünün en düşük olduğu bulunmuştur.

Ergenlerde flörtte şiddetin kabul durumu cinsiyete göre incelenmiş, erkek ergen katılımcıların çiftler arası şiddeti kız katılımcılara göre daha fazla kabullendikleri görülmüştür.

Çalışmada katılımcıların sınıf, karşı cinsten arkadaşı olup olmama açısından çiftler arası şiddeti kabul durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların ilde yaşayanların çiftler arası şiddeti kabul düzeylerinin köy, kasaba, ilçede yaşayan ergenlerle karşılaştırıldığında daha düşük katılım düzeyinde olduğu bulunmuştur. Köyde yaşayan ergenlerin çiftler arası şiddeti kabul düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmada katılımcıların aile gelir düzeyi 500 TL' den az olanlar çiftler arası şiddeti kabul durumunun yüksek gelir düzeyine sahip olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Annesi okuryazar olmayan ergenlerin çiftler arası şiddeti kabul durumunun annesi lise ve dengi okul mezunu olan ergenlerle karşılaştırıldığında daha fazla kabul ettikleri bulunmuştur.

Baba eğitim düzeyi düşük olan ergenlerin çiftler arası şiddeti kabul durumu yükselirken, baba eğitim düzeyi yüksek olan ergenlerin çiftler arası şiddeti kabul durumunun düştüğü görülmüştür.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlara dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

1. Ergenlere flört hakkında doğru, kapsamlı bilgilerin verilmesi ve böylece flörtte şiddet durumu ile karşılaştıklarında nasıl sağlıklı tepkiler verecekleri ve nasıl baş edebileceklerine ilişkin bilinçlendirme çalışmaları yapılması,
2. Flörtte şiddeti engellemek için ergenliğin ilk yıllarını kapsayan dönemden itibaren okul tabanlı programlar geliştirilip uygulanabilir. Bu programlar problem çözme yeteneği geliştirmeyi, ilişkilerden kaynaklı şiddet hakkında bireyleri bilgilendirmeyi amaçlanmalı,
3. Araştırma bulgularında erkek ergenlerin kız ergenlere göre çiftler arası şiddeti daha fazla kabul ettiği göz önünde bulundurularak şiddet ve cinsiyet rolü davranışlarını değiştirmeye yönelik çalışmalar yapılması,
4. Flörtte şiddeti önlemeye yönelik flört şiddeti hakkında bilgi verilerek ve iletişim becerileri geliştirilerek deneysel çalışmalar yapılması,
5. Araştırma örneklemini Selçuk Üniversitesi'ndeki dört fakülte ile sınırlı olduğundan farklı üniversite ve fakültelerle çalışılması,
6. Gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi düşük seviyedeki ailelere yönelik flört ve şiddet hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılması,
7. Yapılan bu çalışma nicel bir çalışmadır ve katılımcıların flört şiddeti ile ilgili düşünce ve yaşantılarını tam olarak yansıtmayabilir. Bu nedenle gelecekte bu konuda nitel bir çalışmanın yapılması ergenlerin flört şiddeti ile ilgili bireysel yaşantı ve deneyimlerini daha derinden incelemesine yardımcı olacağı,
8. Yapılan bu çalışmada ergenlerin flörtte şiddeti kabul durumu fakülte, sınıf, cinsiyet, yerleşim yeri, gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, karşı cinsten arkadaşı olup olmama gibi çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. İlerde yapılacak olan çalışmalarda farklı değişkenler açısından incelenmesi,
9. Ergenlerin romantik ilişkilerinde maruz kaldığı, ancak utanma, ayıplanma, korku gibi nedenlerle genellikle gizlediği bu davranışların yerine sağlıklı sorun çözme ve çatışma çözme becerilerinin kazandırılması amacıyla

çatışma çözüme eğitimi ve flört ilişkilerinde şiddeti önleme programı gibi önleyici müdahaleler yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, T. (1983). Saldırganlık, Ön Yargı ve Yabancı Düşmanlığı. İstanbul: Hill Yayınları.
- Altıntaş, E. Ve Gültekin, M. (2003). Psikolojik Danışma Kuramları. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Altun, M. (2006). Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli Kadınların, Fiziksel Şiddet Görme Durumları ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Arıca, O. T. (1995). Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık Benlik Saygısı ve Denetim Odağı İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atkinson, R. L., Atkinson R. C., Hilgard E. R. (1995). Psikolojiye Giriş. (Çevirenler: Aysun Yavuz, Kemal Atakay, Mustafa Atakay). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Avcı, R. (2006). Şiddet Davranışları Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8, 206-214.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.
- Bakış, N. (2006). Görsel Medya Ekseninde Ortaöğretim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Uygulaması), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balcıoğlu, İ. (2001). Şiddet ve Toplum. İstanbul: Bilge Yayınları.

- Baltaş, Z. Ve Baltaş, A. (1990). Gençlik Çağı ve Stres, Aile Yazıları 3. (Derleyen: Beylü Dileçligil, Ahmet Çiğdem). Ankara: TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1997). Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları, Bilim Serisi 100, Ankara.
- Baykal, T. (2008). Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu Şiddete İlişkin Tutumlar ve Kişinin Şiddet Yaşantısı, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik. (Çevirenler: İnan Deniz, Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büker, S., Eziler Kıran, A. (1999). Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Büyükşahin Çevik, G. (2007). Lise 3. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri ve Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukuroca Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Capaldi, D. M., & Clark, S. (1998). Prospective Family Predictors of Aggression Toward Female Partners For At-Risk Young Men. *Developmental Psychology*, 34(6), 1175-1188.
- Cengiz, M. (2008). Çocukların Aile İçi Şiddet Uygulamasına Neden Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Çetin, H. (2004). Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları: Yaş ve Cinsiyete Göre Bir İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetiner, Ş. G. (2006). Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çok, F. (1997). Ergenlik İmgesi: Kuramlar ve Kültürler Arası Bir Araştırma, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Delikara, İ. T., (2000). Ergenlerin Akran İlişkileri ile Suç Kabul Edilen Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demir, S. (1997). Aile İçi Şiddetin çocuk Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dinçer, B. (2008). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları ile Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dindaş, H. (2008). Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Diyarbakirli, H. (2007). Ergen ve Yetişkin Kadınların Ergenlik Dönemlerindeki Flört İlişkilerinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, İ. (2000). Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doğan, S. (2001). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylere Mensup Ergenlik Çağındaki Kız ve Erkeklerin Saldırgan Davranışlarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Durmuş, E. Ve Gürcan, U. (2003). Lise Öğrencilerinin şiddet ve Saldırganlık Eğilimleri. 7. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Erçetin, S. Ş. (2006). Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Eğitim ve Şiddet. Ankara: Hegem Yayınları.
- Eren, A. (2005). Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet. Aile ve Toplum Dergisi, 2(8), 23-35.
- Feiring, C. (1996). Concepts of Romance in 15-Year Old Adolescents. Journal of Research on Adolescence, 6(2), 181-200.
- Foshee, V. (1996). Gender Differences in Adolescent Dating Abuse Prevalence, Types and Injuries. Health Education Research, 11(3), 275-286.
- Furman, W. & Buhrmester, D. (1992). Age and Sex Differences in Perceptions of Networks of Personal Relationships. Child Development, 63, 103-115.
- Futris, T. G. & Mc Dowell, U. (2001). Teen Dating Violence: Are You Aware?. <http://www.ohioline.osu.edu/flm01/fs07.html>. Erişim Tarihi: 23.02.2011.
- Gander, M. J. Ve Gardiner, H. W. (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gençtan, E. (2004). Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gök, M. (2009). Aile İçi Şiddet ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Güleç, Y. (2002). Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Halpern, C. T., Olsak, G., Young, M. L., Martin, S. L. & Kupper, L. L. (2001). Partner Violence Among Adolescents in Opposite-Sex Romantic Relationships: Findings From National Longitudinal Study of Adolescent Health. American Journal of Public Health, 91(10), 1679-1685.

- Hortaçsu, N. (2003a). Çocuklukta İlişkiler: Ana, Baba, Kardeşler ve Arkadaşlar. Ankara: İmge Yayınları.
- Hortaçsu, N. (2003b). İnsan İlişkileri. Ankara: İmge Yayınları.
- İçli, T. (1995). Ailede Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Suçluluğu. Ankara: Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Bizim Büro Yayınevi.
- Kahraman, H. (2000). Aile Yaşamlarında Şiddet Olan Ergenlerin Ana-Babalarıyla Olan İlişkilerini ve Kendilerini Değerlendirmeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kalaycı, A. R., (1993). Yazılı Basında Bireysel Şiddet. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kalkan, M. (2008). Ergenler için Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği' nin (ERİŞÇÖ), Geçerlik ve Güvenirliği. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15(3), 131-138.
- Kapıcıoğlu, İ. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Algısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karakaya, E. (2008). Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Şiddet Eğilimlerinin Çok Yönlü Olarak Değerlendirilmesi (İstanbul İli Avrupa Yakası Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaman-Kepekçi, Y., Çinkır, Ş., (2003). Öğrenciler Arasında Zorbalık. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 34, 236-253.
- Karasar, N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (13. Basım). Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kaskun, A. Ve Öztunç, S. (2002). Çocuk, Televizyon ve Şiddet. <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=799>. Erişim Tarihi: 19.02.2011.

- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B. Pehlivan, E. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Kılıççı, Y. (1992). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Şafak Yayınları.
- Kızmaz, Z. (2006). Şiddetin Sosyo – Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- Kocabaşoğlu, N. (2000). *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet*. (Editör: İ. Balcıoğlu). Serotonin ve Şiddet. İstanbul: Yüce Yayım.
- Kocacık, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Köknel, Ö. (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Yayınlar Kitabı.
- Köknel, Ö. (1991). *Gençlik Çağında Kız-Erkek Arkadaşlığı*. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Köknel, Ö. (1995). *Ergenlik Dönemi, Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2004a). *Ergenlik Dönemi: Ailede Çocuk Eğitimi*. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını.
- Kulaksızoğlu, A. (2004b). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mahiroğlu, A. & Buluç, B. (2003). *Ortaöğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları*. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81-95.
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet*. (Çeviren: Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Molidor, C., Tolman, R. M., ve Kober, J. (2000). *Gender and Contextual Factors in Adolescent Dating Violence*. *Prevention Research*, 7(1), 1-4.

- Norşenli, F. (2009). Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenciler Arasında Yaşanan Şiddetin Türü, Yaşanma Sıklığı ve Nedenleri (Ankara İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Okutan, N. (2007). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet – Van’ da Kadınların şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Onur, B. (2005). Anılardaki Aşklar: Çocukluğun ve Gençliğin Psikososyal Tarihi. İstanbul: Kitap Yayınları.
- Ögel, K., Tarı, I. Ve Eke, C. Y. (2006). Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Öğülmüş, S. (1995). Okullarda (Liselerde) Şiddet ve Saldırganlık, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Özdemir, K. (2006). Romantik İlişkilerde Kendini Ayarlama: Protatip Analiz Yöntemiyle İlgili Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özgüven, İ. E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Öztürk, İ. (1990). Anne Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duyguları Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Patten, P. (2000). Dating Violence: Why Does It Occur and How Does It Fit in The Cycle of Violence?. <http://npin.org/pnews/2000/pnew700/int700c.html>. Erişim Tarihi: 13.03.2011.
- Polat, G., Köse, Ö., Save, D., Özen, G., Yanık, İ., Güneş, H. (7-9 Eylül 2006). Üniversite Öğrencilerinde Sevgili Şiddeti. (Poster). 10. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Van.

- Powers, J. Ve Kerman, E. (2006). Teen Dating Violence. http://www.actforyouth.net/resources/rf/rf_datingviolence_0206.pdf. Erişim Tarihi: 23.02.2011.
- Prager, K. J. (1995). The Psychology of İntimacy. New York: The Guildford Pres.
- Saraçoğlu, Y. (2000). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Sezer, Ö. (2008). Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği' nin Türkçe' ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16), 1-15.
- Silverman, J. G., Raj, A., Mucci, L. A. & Hathaway, j. E. (2001). Dating Violence Aganist Adolescent Girls and Associated Substance Use, Unhealthy Weight Control, Sexual Risk Behavior, Pregnancy and Suicidality. Journal of the Amerikan Medikal Association, 286(5), 572-579.
- Subaşı, N., Akın, A. (2005). Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Sonuçları. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf. Erişim Tarihi: 24.02.2011.
- Suderman, M. ve Jaffe, P. (1993). Violence in Teen Dating Relationships: Evaluation of Large Scale Primary Prevention Program. <http://www.ifcc.on.calteendate.html>. Erişim Tarihi: 23.02.2011.
- Taşal, B. (2009). Şarkı Sözlerinde Şiddet Ögesi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Tok, Y. (2001). Cinsiyet Rollerini İle İlgili Farklı Kalıp Yargılara Sahip Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tuzgöl, M. (1998). Anne-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türkçe Sözlük. (1969). Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 293, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Uçar, M. A. (2003). Aile İçi Şiddet ve Koruma Yasası. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ulusoy, O. (2008). Ergenlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Saldırganlık İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Uysal, A. (2003). Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansımaları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünver, Ö., Tolan, B., Bulut, I., Dağdaş, C. (1986). 12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları. (Editör: Nihal Nirun). T.C. MEB Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri ve Dairesi Başkanlığı.
- Ürküt, G. (1998). Farklı Sosyo-Ekonomik ve Cinsiyet Gruplarındaki Üniversite Öğrencilerinin Engellenme Karşısındaki Geliştirdikleri Agresif Tepkilerin Rosenweiq-Picture-Frustation Testi ile İncelenmesi ve Grupların Agresyon ve Türü Bakımından Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- WHO, (2002), World Report on Violence and Health. Edited by Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. Geneva: World Health Organization. <http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/9241545615.pdf>. Erişim Tarihi: 19.02.2011.
- Yatmaz, A. (2009). Orta Dereceli Mesleki ve Teknik Eğitim Okullarında Öğrenci Algularına Göre, Öğrencilerin Şiddet Eğilimlerinin Nedenleri: Nitel Bir

- Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, N. (2009). İlköğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kocaeli İli Gebze İlçesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yetim, D. (2008). Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Yıldırım, A. (1998). Sıradan Şiddet Türkiye' ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Yıldırım, M. (2007). Şiddete Başvuran ve Başvurmayan Ergenlerin Yalnızlık Düzeyleri ve akran Baskısı Düzeyleri Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yılmaz, T. (2000). Ergenlerde Risk Alma Davranışlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yiğitalp, G., Ertem, M., Özkaynak, V. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Konusunda Deneyimleri ve Bu Konudaki Görüşleri. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 6(2), 131-136.
- Yörükoğlu, A. (1985). Gençlik Çağı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yüksel, H. (2008). Çocukların Aile İçi Şiddete Uğramasına Neden Olan Sosyo – Ekonomik Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

EK-2: Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği(ÇAŞKÖ)

EK-3: Anket İzin Dilekçe Formu

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Lütfen aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

Fakülteniz:

Bölümünüz:

Cinsiyetiniz: Kız() Erkek() Sınıfınız: 1() 2() 3()

Yaşınız:

Yaşamınızı şimdiye kadar sıklıkla sürdürdüğünüz yer:

Köy() Kasaba() İlçe() İl()

Ailenizin yaklaşık geliri ne kadardır?

500 TL' den az() 500-1500 TL arası() 1500 TL' den fazla()

Annenizin eğitim düzeyi:

Babanızın eğitim düzeyi:

Okur yazar değil()

Okur yazar değil()

Okuryazar ancak ilkököl mezunu değil() Okuryazar ancak ilkököl mezunu değil()

İlkokul mezunu()

İlkokul mezunu()

Ortaokul mezunu()

Ortaokul mezunu()

Lise ve dengi okul mezunu()

Lise ve dengi okul mezunu()

Yüksek öğretim/Üniversite mezunu()

Yüksek öğretim/Üniversite mezunu()

Karşı cinsten arkadaşınız var mı? Evet() Hayır()

EK-2: Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği(ÇAŞKÖ)

Açıklama: Aşağıda, birlikte çıkmakta olan kişilerin birbirlerine olan bazı davranışlarını kabullenme durumu ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyarak o maddede yer alan ifadenin size ne derecede uygun olduğuna karar veriniz. Verdiğiniz karara göre ilgili maddenin karşısındaki seçeneklerden sadece birini işaretleyiniz. Seçenekler:

**“1 = Kesinlikle katılmıyorum, 2 = Katılmıyorum,
3 = Katılıyorum, 4 = Kesinlikle Katılıyorum”**

No	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle
1	Kız arkadaşını dövecek kadar öfkeli olan bir erkek onu çok seviyor olmalıdır.				
2	Birlikte çıkan çiftler arasındaki şiddet ilişkiyi geliştirici olabilir.				
3	Kızlar bazen çıktıkları erkek tarafından dayak atılmasını hak ederler.				
4	Erkek arkadaşını kasıtlı olarak kıskandıran bir kız dayak atılmasını hak eder.				
5	Erkekler bazen çıktıkları kız tarafından dayak atılmasını hak ederler.				
6	Erkek arkadaşını dövecek kadar öfkeli olan bir kız onu çok seviyor olmalıdır.				
7	Çiftler arasındaki şiddetin kabul edilebilir olduğu zamanlar vardır.				
8	Kız arkadaşını bilerek kıskandıran bir erkek dayak yemeyi hak eder.				
9	Şiddet bazen duyguları ifade etmenin tek yoludur.				
10	Bazı çiftlerin sorunlarını çözmede şiddet kullanması gerekir.				
11	Çiftler arasındaki şiddet kişisel bir meseledir ve insanların buna karışmaması gerekir.				

EK-3: Anket İzin Dilekçe Formu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : B.30.2.SEL.0.72.00.00/200- **698**
Konu: Anket hk.

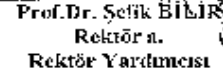
09.05.2010 13:33:31

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28.05.2010 tarih ve B.30.2.SEL.0.44.00.00/360/74 sayılı yazımız;

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Alime KAYA'nın "Ergenlerde Eforlu Şiddet" konulu tez çalışması için Üniversitemiz öğrencilerine anket yapma isteği Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Şelik BİLİR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

*Siy. İsmail Bey
Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı
gönderelim
11/06/2010*

GELEN EVRAK
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
11/06/2010
362/364

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Alime KAYA SAKARYA	İmza:	
Doğum Yeri:	UŞAK		
Doğum Tarihi:	04.05.1987		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Mehmetçik	İlkokul	Uşak	1993-1998
Ortaöğretim	Mehmetçik	Ortaokul	Uşak	1998-2001
Lise	Sait ve Sabri Ağaoglu	Lise	Uşak	2001-2004
Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Trabzon	2004-2008
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Konya	2008-2012

İş Deneyimi:	28.08.2008 Milli Eğitim Bakanlığı/Karatay Rehberlik ve Araştırma Merkezi Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen 15.06.2010 Milli Eğitim Bakanlığı/Çiçekdağı Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen 22.08.2011 Milli Eğitim Bakanlığı /Ümraniye İstanbul Ticaret Odası İlköğretim Okulu Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen
Aldığı Ödüller:	KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölüm 2. Ligi Teşekkür Belgesi (MEB 2009) Takdir Belgesi (MEB 2011)
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Hikmet YAZICI
Tel:	
Adres	